

Om himlen var en jazzklubb
Sidan 12

Svartvitt går hem på internet
Sidan 6

Venezuela ropar efter solidaritet
Sidan 20

TORSDAG 10 SEPTEMBER. NR 37/2015

7 klosterdagar
Sidan 8

Stor vilja att hjälpa flyktingar runt om i stiftet

Församlingar lånar ut lägergårdar, packar startpaket och samlar in kläder och pengar.

På längre sikt behövs också verksamhet där vi kan mötas ansikte mot ansikte. **SIDAN 4**

Lika värde olika behov

Sidan 2

Ett hem för dem som blivit sålda
Sidan 5

Drop-in-dop för små och stora i Mariehamn
Sidan 3

Syster Sofie: I mötet avslöjas vår oförmåga
Sidan 13

LEDARE MAY WIKSTRÖM

Känsla och fakta i flyktingfrågan

KP UNDER DE senaste två veckorna har det anlänt två tusen asylsökande till Finland och flyktingcentralerna bågner. Samtidigt som strömmen, definitivt större än vad vi eller just nu hårt belastade fackmänniskor är vana vid, har väckt finländarnas vilja att hjälpa så har den använts av främlingsfientliga element som ett hot. Massan, de många som nu knackar på, hotar välfärden, våra pensionärer och barn, muttras det. Det gäller att checka proportionerna. Strömmen må vara exceptionell för oss, men enbart en av de röda båtarna vid Skatudden skulle rymma alla som kommit de två senaste veckorna, med egen kojplats. Besisningen skulle avklaras med två dukningar i jätterestaurangen. Vårt land översvämmas inte av flyktingar, mer än det gör när ett krysningsfartyg töms en morgon i Helsingfors.

Hans Rosling, svensk statistiker och professor i internationell hälsa, ilsknade till häromveckan i Danmarks teve. "Europa är så pressat av flyktingströmmen ..." inledde studiovärden. "Vad sa du att Europa var?" undrade Rosling och läste lusen av reportern, som fick axla rollen av det självuppfyllda, oupplysta Europa. En gemenskap med sorgliga tendenser att predika om humanitära principer, som sviktar när de sätts på prov. Rosling konstaterar att de flyktingar som kommer nu är få, i förhållande till vad Europa egentligen skulle kunna ta emot.

UNDER VECKOSLUTET anlände över 10 000 flyktingar bara till München. Tyskland har med Angela Merkel i spetsen rättmätigt uppfordrat resten av de europeiska välfärdsstaterna att dela bördan. Hur stor är den då? Och hur plötslig? Libanon, med en befolkning på 4,5 miljoner, har tagit emot över en miljon flyktingar sedan våldsamteterna i regionen började. Nej, Europa, flyktingkrisen börjar inte nu. Och det är inte du som tagit den största smällen.

Rosling anser att medierna är dåliga på fakta och sammanhang, men bra på att förmedla känsla. Det vi ser nu är en känslostorm, där den drunknade treåriga Alan Kurdi blev Bilden. Känslorna är goda. De påverkar politiken, och de kan bilda en vall mot hatretorik. Kyrkans ledare, från våra egna biskopar till påven, har föredömligt slagit vakt om det medmänskliga. Men affekt kan missbrukas, och tyvärr svalna. Och om den mobiliseras på felaktiga fakta finns det en risk att det slår tillbaka. Därför behövs nu bägge, känsla och förnuft.

FAKTUM ÄR till exempel att det behövs stora, välorganiserade förläggningar som kan ta emot många på en gång. Faktum är att det behövs snabbare asylprocesser för att göra väntan kort och en nystart i Finland smidig. Faktum är att sällningen av asylsökande för tillfället egentligen sker vid flygens incheckningsdeskar, därför att bolagen på grund av sitt transportöransvar får höga straffavgifter om de flugit någon utan giltiga resehandlingar. Och krishärden i Mellanöstern finns kvar. De här frågorna kräver politik och maktutövning med ett gemensamt fokus som saknats hittills.

"Nej, Europa, flyktingkrisen börjar inte nu. Och det är inte du som tagit den största smällen."

PROFILEN: SIXTEN SNELLMAN

"Det finns en vila i att vi inte behöver vara perfekta."

Försvararar mänskligt värdet

Redan som ung lärde sig Sixten Snellman att människor har olika behov men lika värde. Nu verkar han för att ge ungdomar med funktionsnedsättningar en bättre livskvalitet genom utbildning.

TEXT OCH FOTO: JOHAN SANDBERG

Utan desto fler baktankar anmälde **Sixten Snellman** sig och sin hustru **Charlotte** till en kurs i teckenspråk 1979.

– Jag tänkte att de kunskaperna kanske kan vara bra att ha, säger han.

Kursen gav ett ökat intresse för människor med behov av extra stöd och den satte också kurs för livet. Charlotte fick strax efteråt jobb på daghemmet i Esse som integrerar hörselskadade barn. Nu är hon dess föreståndare. Sixten är rektor för Optimas yrkesinriktade specialundervisning. Han har hela Svenskfinland som arbetsfält.

– Att jobba med ungdomar har varit min grej, säger han. Efter studenten 1975 hade jag ett kort vikariat på Kärkulla där jag fick prova på att jobba med människor. Sedan dess har jag utbildat mig till lärare, studiehandledare och specialyrkeslärare.

När det intresset vaknade fanns inga barn eller ungdomar i familjen som behövde specialstöd.

– Jag är en riktig optimist, säger Snellman och syftar på att han kom till yrkesskolan Optima som lärare för 36 år sedan.

När Optima tog över Yrkesträningskolan i Nykarleby av Kärkulla anmälde han intresse för rektorsjobbet.

– Att jag fick jobbet var antingen en tillfällighet eller Guds ledning, beroende på hur man ser på saken. Själv ser jag det som Guds ledning. Jag visste

då inte riktigt vad jag gav mig in i, men jag visste att målgruppen passade mig.

Han växte upp i ett kristet hem i Benäs som yngst i en syskonskara på fem. – Under min uppväxt präglades min tro i hög grad av familjen. Hemmet i sig var uppmanande. Av min far lärde jag mig att förvalta pundet, alltså gåvorna jag fått.

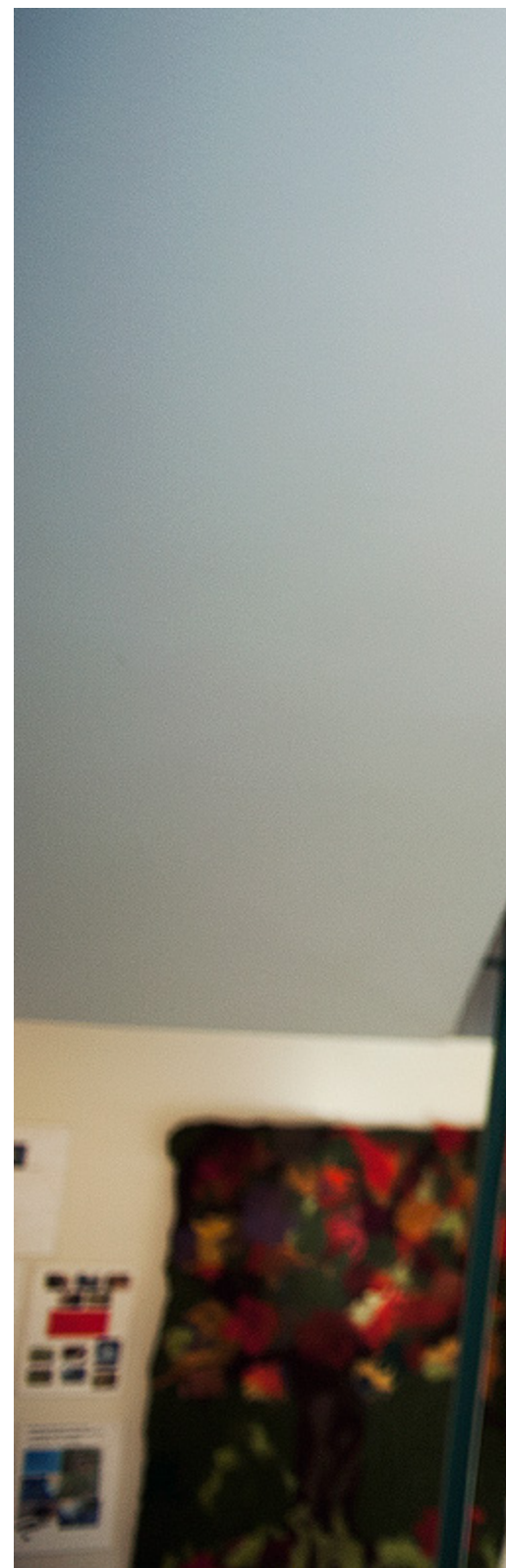
– Tron har för mig inneburit en trygghet som burit mig genom hela livet. Vi behöver inte vara något annat än människor. Det finns en vila i att vi inte behöver vara perfekta.

Än i dag ser Snellman att Gud ingriper i hans liv och arbete.

– Det finns saker och ting man tycker borde planeras på ett visst sätt. Det inträffar ofta att det går helt annorlunda och man förstår inte varför. Först senare ser man att utfallet blev bättre än planerat. Jag ser det som ett uttryck av att Gud kommer ihåg oss. Jag vet att det funnits många knäppta händer för verksamheten på skolan. Det känns tryggt.

Specialeleverna blir allt flera

När Optima tog över yrkesträningskolan 1990 hade den tretton elever, vilket räckte för hela Svenskfinlands behov. I dag har skolan 145 studerande på tolv verksamhetspunkter i Borgå, Helsingfors, Raseborg, Pargas, Vasa, Nykarleby och Jakobstad. Den största enheten

i Nykarleby har 38 elever, nästan hälften av dem kommer från södra Finland.

– Statistiskt sett har antalet specialelever i den grundläggande utbildningen ökat tills för ett par år sedan. Någon fiffikus har räknat ut att om den här trenden fortsätter så har vi nästan enbart specialelever år 2025.

Snellman påpekar att Finland är det land i Europa som tidigast ingriper för dem som behöver extra stöd.

– Vi har varit bra på att identifiera dem som behöver stöd. Numera talar vi om intensifierade och särskilda stöd. Det har alltid funnits elever som behöver stöd men det ligger något i att lagom blivit så smalt. Vi får akta oss för att inte ge utrymme för särdrag. I vissa sammanhang är vi ju alla speciella. Gud har

KYRKPRESSEN KONTAKTA REDAKTIONEN

Ansvarig chefredaktör
May Wikström
tfn 040 153 0313
may.wikstrom@kyrkpressen.fi

Redaktion i Helsingfors
Sandvikskajen 13
00180 Helsingfors
tfn (09) 612 615 49/
040 831 6545

E-post: redaktionen@kyrkpressen.fi

Redaktion i Österbotten
Norrmalmsgatan 21 A
68600 Jakobstad
tfn 040 831 3599

Redaktörer: e-post: fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

Christa Mickelsson
tfn 040 831 6788

Johan Sandberg
(Österbotten)
tfn 040 831 3599

Sofia Torvalds
tfn 040 831 6748

Nina Österholm
tfn 040 831 6836

Webbredaktör:
webred@kyrkpressen.fi

Layout: Malin Aho
tfn 040 831 6902

Utgivare:
Fontana Media Ab

Bank:
Danske Bank
IBAN: FI34 8000
13011585 40
BIC: DABAFIHH

Paradbild:
Johan Sandberg

Tryck:
Botnia Print,
Karleby

KYRKPRESSEN ANNONSINFORMATION

Annonsredaktör:
Erika Rönngård
tfn 040 831 6614,
annons@kyrkpressen.fi

Annonspriser:
Färg 2,05 €/spmm
Svart-vit 1,65 €/spmm
Moms 24% tillkommer

Radannonser:
4,50 €/rad inkl. moms.

Familjeannonser:
1 €/spmm inkl. moms.

Lämnas in din annons utan extra kostnader via annonsverktyget på www.kyrkpressen.fi! För familje- och radannonser per telefon, mejl eller post tillkommer 5 euro i serviceavgift. Kyrkpressen utkommer normalt på torsdagar och inlämning av annonser sker senast torsdag veckan före. Radannonser bör inlämnas senast kl.12.00 på torsdag

veckan före. För mera detaljer se mediekortet www.kyrkpressen.fi

Annonsförsäljning:
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

Robin Norrbäck,
tfn 044 027 0293,
Jonny Åstrand,
tfn (06) 347 0608,
eller 0500 924 528,
fax (06) 347 1018

Prenumerationer och adressändringar:
tfn 040 831 6614,
prenumeration@kyrkpressen.fi.

Adressändring sker automatiskt via din församling då du gör flyttanmälan. Om du har prenumererat via Kyrkpressen kontaktar du oss.

Prenumerationspriser:
Finland & Norden 65 €
Utlandet 84 €

ju bara skapat original, och det är bra. Under åren har terminologin förändrats. Man undviker att tala om handikappade och utvecklingsstörda.

– I dag talar vi om studerande med funktionsnedsättning. Det täcker en bred skala, från fysiska handikapp till kognitiva svårigheter.

Alla ska få möjligheter

Snellman sätter stor vikt vid att skolans personal har en samstämmig människosyn.

– Eftersom vi jobbar över hela Svenskfinland är det viktigt att alla har samma grundvärderingar för att vi ska tala samma språk. Vi vill ge alla samma möjligheter oberoende om man har funktionsnedsättningar eller inte. Som

SIXTEN SNELLMAN känner att han och personalen fått ett stort förtroende av föräldrar runt om i Svenskfinland som låter sina ungdomar komma till skolan.

en tidigare elev uttryckte det: ”Somliga behöver mera för att få lika mycket.”

Möten med föräldrar är lika viktiga som med ungdomarna.

– En bra utgångspunkt är hur jag själv skulle vilja bli bemött om jag kom till skolan. Det är ofta svårare för föräldrarna att släppa iväg sitt barn till skolan, kanske 500 kilometer från hemmet, än vad det är för ungdomarna att komma. Det river i föräldrarnas hjärtan.

Han brukar fråga föräldrarna hur de skulle beskriva den mest idealiska framtiden för sina ungdomar. Vanligtvis önskar de att barnet skulle hitta ett jobb som han eller hon klarar av, någonstans att bo och någon att bo med.

– Det är skolans uppgift att se till att eleven når dit. Det viktiga är nödvän-

digvis inte att lära sig räkna kvadraten utan att lära sig klara av vardagslivet. Samhället värdesätter numera teoretiska färdigheter som i förlängningen har lett till en nyhjälploshet. Vi lär ungdomarna vardagsfärdigheter som att sköta sig själva, sin hygien och sin lägenhet.

Snellman säger att alla elever blir placerade i arbetslivet. En del i vanligt lönearbete, andra behöver stödåtgärder.

Att de forna eleverna ofta återvänder till skolans fester och öppet hus är ett gott tecken.

– De forna eleverna frågar ofta när de får komma på fest, säger Snellman. Det är främst för dem vi ordnar fester vart femte år. Till festerna inbjuds alla som gått i skolan.

SIXTEN SNELLMAN

BOSATT I ESSE, PEDERSÖRE. GIFT MED CHARLOTTE, HAR FYRA BARN. DET TREDJE BARNBARNET FÖDDES SENASTE VECKA.

REKTOR FÖR OPTIMA YRKESINRIKTADE SPECIALUNDERVISNING MED HELA SVENSKFINLAND SOM ARBETSFÄLT.

SKOLAN FIRAR 30-ÅRSJUBILEUM DEN 2 OKTOBER I NYKARLEBY.

Sibbo söker livskraft inför hösten

TEMAVECKA. Sibbo svenska församling kör som bäst i gång höstens verksamhet med en särskild temavecka kring livskraft. På programmet, som inleddes i söndags, står allt från motion, musik och barnprogram till andakter och en avslutande mäsas på söndag.

– Vi vill fokusera på det som ger oss kraft och en-

ergi i en tid när det talas mycket om problem, säger kyrkoherde **Helene Liljeström**.

Programidén liksom själva temat kommer från församlingens anställda som också genomför så gott som hela temaveckan med egen personal.

– Grundtanken är att vi alla har olika sätt att hitta livskraft i tillvaron. Något

som ger oss innehåll och motivation i livet. Sedan vi myntade temat livskraft har situationen runt omkring oss dessutom hårdnat ytterligare. Det är om möjligt ännu viktigare att tänka på vad som får oss att orka och hitta glädjen också i svåra lägen, säger Liljeström.

Mariehamn testar drop-in-dop

ÅLAND. Församlingen i Mariehamn ordnar söndagen den 19 september snabbdop i S:t Görans kyrka.

– Vi har märkt att många nyblivna föräldrar drar sig för att ställa till med dop för det hänger samman med stora dopkalas och det orkar man inte arrangera. Tiden vill kanske inte räcka till, säger kaplan **Maria Piltz** till

Nya Åland.

Nyfördda, konfirmander och vuxna är välkomna till dopet. Piltz har erfarenhet av drop-in-dop från en församling i Stockholm där hon tidigare jobbat. Där döpte hon vid ett tillfälle 27 personer, allt från nyfördda till pensionärer.

Den som är intresserad av drop-in-dopet ombeds anmäla sig i förväg

till pastorskansliet. Kansliet håller dessutom extra öppet under själva dopdagen den 19 september, för att personalen ska kunna ordna med alla praktiska arrangemang.

– Vi är flera präster i tjänst så vi räknar med att ha god tid för dopsamtalen i samband med dopet, säger Piltz till Kyrkpressen.

Husrum finns, vänner behövs

FLYKTINGHJÄLP. Kyrkan lånar ut lägergårdar och samlar in medel till flyktinghjälp. På lång sikt behövs verksamhet där flyktingar och finländare möts.

TEXT: SOFIA TORVALDS OCH NINA ÖSTERHOLM

Lundo församlings kyrkoherde **Risto Leppänen** var en av de första att erbjuda församlingens utrymnen för asylsökande efter att det kommit besked om att flyktingcentralen i Åbo är så fullpackad att man tvingats använda sig av tält. Under veckan följde samfälligheten i Åbo hans exempel, liksom församlingarna i Helsingfors. På många orter diskuteras nu vad kyrkan kan erbjuda flyktingarna. Viljan att hjälpa till där man kan är stor.

Björn Öhman, kyrkoherde i Åbo svenska församling, hoppas ändå på mer långsiktiga lösningar när den akuta situationen är löst.

– Det behövs ett systematiskt stöd för de människor som kommer hit som flyktingar. Det tar lång tid att etablera sig i en ny kultur och det alla människor behöver är vänner.

Att uppmuntra och hjälpa till att skapa förutsättningar för den sortens möten kan bli en central uppgift för församlingarna.

– Det kan vara besvärligt att få tiden att gå på en förläggning och många får vänta flera månader på att komma vidare i systemet. Vad kan vi som medmänniskor göra här?

Flyktingvännerna

I Vörå församling, med flyktingförläggningen i Oravais på sitt verksamhetsområde, har föreningen Flyktingvännerna redan etablerad verksamhet.

– Föreningen startade som ett samarbete mellan lutherska församlingen och baptisterna och har en verksamhetsenhet mittemot flyktingförläggningen, berättar kaplan **Ingemar Klemets**.

Just nu är också förläggningen i Oravais proppfull och har tagit i bruk utrymnen som stått tomma en tid.

– Tanken är att Flyktingvännerna ska representera ett mänskligt ansikte och

MOTTAGNINGSCENTRALEN I

Åbo blev snabbt överbelastad men fick avlsättning av bland andra den kyrkliga samfälligheten.

FOTO: JUSSI VIERIMAA/FINLANDS RÖDA KORS

”I de flesta församlingar finns åtminstone en begynnande strategi för vad man kunde göra på den egna orten.”

Björn Öhman

inte en institution, säger Klemets.

Föreningen Flyktingvännerna r.f. fyller tretton år i oktober, har en hel-tidsanställd och en egen Facebook-grupp.

Begynnande strategi

I Johannes församling i Helsingfors berättar kyrkoherde **Johan Westerlund** att man har planer på att inleda samarbete med flyktingförläggningen på Robertsgatan.

– Det handlar mer om diskussion och stöd, om att hjälpa dem som landat i

Finland att hitta sin plats på längre sikt.

Församlingen har däremot inte gått in för att samla in kläder.

– Vi gjorde det under min tid som kyrkoherde i Pojo, så jag vet att det är ett stort projekt och inget man gör med vänster hand.

Vad kan då jag som församlingsmedlem göra för att hjälpa till?

– I de flesta församlingar finns åtminstone en begynnande strategi för vad man kunde göra på den egna orten. Om man vill erbjuda sin hjälp kan man

exempelvis höra av sig till församlingens diakon, säger Björn Öhman.

Han är glad över att ärkebiskopen och kyrkan reagerat snabbt på behovet av hjälp.

– Men det irriterar mig när politiker talar för att vi ska prioritera kristna flyktingar i Finland. I nöden är vi alla sysstrar och bröder.

Hos honom har flyktingsituationen väckt tanken på att vi finländare kanske behöver den här akuta utmaningen.

– Vi håller på att knöka in oss i oss själva.

MALAWI VÄNSTIFT

Hoppfullt i Malawi

För några veckor sedan åkte biskop **Björn Vikström** och en handfull kolleger på besök till Borgå stifts vänstift i Malawi. När biskopen fyllde år för några år sedan insamlades pengar till förmån för den lutherska kyr-

kan i Malawi, och de gick åt till att bekosta bland annat två malawiska prästers studier i Tanzania.

– Under resan förhandlade vi med kyrkans ledning och bekantade oss med församlingsarbetet och många olika projekt. Vi slogs av den stora fattigdomen och överbefolk-

FOTO: BRITT-HELEN LINDMAN

ningen, men också av hoppet och av hur många fina projekt som startats, berättar biskop **Björn Vikström**.

Bland de positiva saker han tog med sig hem till Finland var hur många frivilliga som engagerade sig i kyrkans verksamhet.

Stiftssekreterare **Tomas**

Ray, som också var med på resan, imponerades av ett av Lutherska världsförbundets projekt där man med hjälp av solteknik fått rent vatten till avlägsna byar.

– Jag insåg också vilka otroliga utmaningar skolorna står inför då de varken har kriterier eller klassrum.

Hem för utnyttjade öppnas

MÄNNISKOHANDEL. Nytt kvinnohem ska hjälpa dem som fallit offer för människohandel. Men problemet är stort och oöverskådligt och de drabbade svåra att hitta.

TEXT: EMELIE MELIN

För några år sedan jobbade **Katriina Lehelmä** som volontär med barn och unga i Ryssland. Det var då hon först stötte på problemet med människohandel.

– När jag fick reda på hur utbredd människohandeln var där och att inte mycket gjordes för att förebygga eller stoppa den kände jag mig tvungen att göra något, berättar Lehelmä.

Tillsammans med en organisation som jobbade mot människohandel började hon arbeta för att göra unga i riskzonen medvetna om farorna. Ordet spreds och snart fick Lehelmä frågor om det fanns möjlighet att hjälpa sådana som fallit offer för människohandel och behövde tak över huvudet. Så föddes projektet Rose och visionen om ett skyddat boende för kvinnor, speciellt för dem som blivit sexuellt utnyttjade genom prostitution. Något sådant fanns nämligen inte sedan tidigare i Finland.

På vägen kom hon i kontakt med Samaria, en allkristen förening som verkar för att hjälpa samhällets marginaliserade. I dag är Rose-projektet en del av Samarias verksamhet och Katriina Lehelmä är projektledare.

Husrum, terapi, vardagsstöd

I oktober öppnas Rose-hemmet. Var i Finland det ligger kan Lehelmä inte avslöja av säkerhetsskäl. Just nu håller man på att anställa personal och rekrytera volontärer. Mycket arbete har redan ägnats åt att ta reda på behoven, förbereda tjänsterna och bygga nätverk.

– Vi vill hjälpa kvinnor som fallit offer för människohandel och deras barn, säger Lehelmä. Kvinnorna blir ofta brutalt misshandlade och de har ofta allvarliga trauman. Vårt mål är att de ska bli helt rehabiliterade.

Tanken är att de ska känna sig uppskattade, känna att de har hopp om en framtid och med tiden bli helt integrerade i det finländska samhället – eller återanpassa sig till livet på den plats de kommer från.

Hemmet har plats för ungefär sex kvinnor och fyra barn, totalt tio personer.

Projektet erbjuder husrum, mat, kläder och terapi i form av konst- och musikterapi. De boende får stöd i vardagen och lär sig vardagssysslor som matlagning och hushållsekonomi. Hälsovård och specialiserade tjänster fås utifrån. I framtiden vill Rose-projektet även kunna erbjuda utbildning och arbetspraktik och andra tjänster

ROSE-HEMMET

blir en fristad och ger hopp om ett nytt liv.

FOTO: HERVÉ DE BRABANDÈRE/FREEIMAGES

som behövs för att kvinnorna så småningom ska kunna leva självständigt.

– Vi går bredvid kvinnorna i deras resa mot helande. Vårt arbete baseras på att tjäna med kärlek och respekt.

Eftersom det handlar om ett komplicerat problem behövs många samarbetspartner. Katriina Lehelmä berättar att Rose har ett brett nätverk av medborgarorganisationer, myndigheter och experter, liksom med internationella organisationer.

Hur hittar ni dem som är i behov av hjälp?

– De hänvisas till oss av myndigheterna eller av sådana som kan identifiera dem som offer för människohandel. Rose-projektet har inget uppsökande arbete utan vi fokuserar på eftervård.

Vilka utmaningar finns?

– Människohandel är ett mycket komplicerat och mångfasetterat problem och därför är de drabbades situation och behov unika i varje fall. Att arbeta med offer för ett så avskyvärt brott är utmanande eftersom de är så nedbrutna. De har ofta blivit så illa behandlade att de har åtskilliga trauman, både fysiska, psykiska, emotionella, sociala och andliga, säger Lehelmä.

Eftersom människohandel är ett brott som ofta sträcker sig över gränser

och involverar många parter kan rättsprocesserna bli långa och utdragna, vilket sätter ännu mera press på offren.

Tyvärr är det vanligt att de drabbade igen faller offer för människohandeln eftersom de inte får tillräcklig vård och inte har tillräckliga verktyg för att återvända till samhället och leva självständigt, berättar Lehelmä.

Människohandel i Finland

– Människohandeln börjar bli en global epidemi, säger Katriina Lehelmä.

Allt fler offer identifieras, men allt färre människor döms för brottet. För gärningsmännen är handeln lönsam och risken att åka fast är liten.

I Finland har man lyckats med att identifiera och hjälpa människor som utnyttjas som arbetskraft. Men det har nyligen kommit fram att den sexuella människohandeln är ett större problem än man trodde.

– Vi vet inte hur stort problemet egentligen är, men vi vet att det är värre än vi tror, säger Lehelmä.

Det är svårt att veta hur många offren är eftersom de är svåra att känna igen. Ofta vet de inte ens själva att de är offer. En expert uppskattar att man endast känner till en tiondel av dem.

Det som i grunden driver människohandeln är efterfrågan. Och den växer.

Offren är ofta sårbara på grund av fattigdom eller arbetslöshet. De blir lurade med löften om en bättre framtid. En stor del har också blivit sexuellt utnyttjade som barn.

I Finland har man arbetat för att stoppa den här brottsligheten och hjälpa offren. Men mycket återstår.

– Vi måste tackla efterfrågan. Vi måste förbättra identifieringsprocessen, räknar Lehelmä upp.

Dessutom måste de drabbade få den hjälp de behöver och rättsprocesserna måste effektiviseras så att gärningsmän kan bli avslöjade och dömda.

HANDEL MED MÄNNISKOR

• **Finland är** både mälland och ett genomfartsland för människohandel.

• **Offren kommer** från bland annat Ryssland, Estland, Thailand, Kina, Vietnam, Tjeckien och Nigeria.

• **Det finns** också människohandel som börjar i eller sker inom Finland.

• **Finland är** känt för att ha problem med att identifiera offer för sexuell människohandel.

STATISTISK PROPAGANDA

”Vata är inte FNB”

Journalisten **Dan Lolax** kritiserar i ett blogginlägg för Åbo Underrättelser nyhetsmediernas sätt att använda sajten eroakirkosta.fi som en neutral nyhetsbyrå.

”Redaktionerna uppfat-

tar eroakirkosta.fi som en neutral nyhetsbyrå som förser dem med intressant statistik. Och föreningen kan därför fortsätta med sitt jobb, aldrig ifrågasatt och krävd på nyanseringar utan snarare stödd i sitt arbete av icke-reflekterande journalister”, skriver Lolax.

Hans råd till alla journalister är att använda statistiken men komma ihåg att föreningen VATA r.y. som ligger bakom eroakirkosta.fi har ett syfte.

”Den är inte en obunden part utan en aktiv aktör som är beroende av synlighet i medierna.”

POLITISK PRÄST

”Ännu för tjugo år sedan hade det nog varit en omöjlighet att välja en präst som chefredaktör för socialdemokraternas tidning.”

Kotimaa intervjuar Mikko Salmi, ny chefredaktör för tidningen Demokraatti.

FOTO: CHRISTA MICKELSSON

En nyhet som ingen ser finns inte

MEDIEFORSKNING. Eldar medierna på religiösa konflikter? Ja och nej, svarar forskaren Johanna Sumiala.

TEXT: CHRISTA MICKELSSON FOTO: EMELIE MELIN

Med dagens teknologi har vi alla möjligheter att få en mångsidig bild av det som händer i världen. Ändå väljer många av oss att ta del av ett ensidigt utbud, som förstärker vårt sätt att tänka i stället för att utmana det.

Johanna Sumiala är medieforskare och docent vid Helsingfors universitet. Hennes forskning rör sig kring frågor om media i en globaliserad värld.

– När vi försöker förstå världens konflikter är en viktig nyckel att vi förstår hur medielandskapet förändrats, för det här har stor betydelse för hur konflikterna ser ut i dag.

Kommunikation mellan människor kräver alltid ett medium. I människans tidiga historia användes till exempel röksignaler, med teknologiseringen kom andra metoder. Samhällets medialisering är en historisk process som hänger ihop med flera saker, till exempel moderniseringen, individualiseringen, urbaniseringen och sekulariseringen.

– Man kan tala om uppkomsten av den moderna offentligheten, en offentlig plats där samhällsdiskussion äger rum. Tidigare fanns tanken om en *dominerande* offentlig medieproducent, till exempel YLE eller en rikstidning, som i sig utgjort detta offentliga rum. Via dessa har medborgarna fått information om det som sker ute i världen och i dessa rum har diskussion och debatt förts.

Nya portvakter

Johanna Sumiala talar om en brytning

JOHANNA SUMIALA säger att vi alla har ett moraliskt ansvar då vi surfar på nätet. Vilka fenomen är vi med om att förstärka?

i medias historia, där tanken på ett offentligt rum fallit samman.

– Visst har de traditionella medierna ännu en betydelse, det kan man inte förneka. Men på sidan om har det uppkommit en uppsjö andra. Våra språkkunskaper är egentligen det enda som avgör vilken nyhetsrapportering vi tar del av. I dag har vi många fler möjligheter att få en mångsidig bild av det som händer i världen än tidigare.

Men en ännu större brytning, ett slags revolution, är det faktum att det inte längre är yrkesjournalisterna som sätter agendan och fungerar som portvakter till nyheternas värld.

– Längre var det journalisterna som valde vad det var som överhuvudtaget blev nyheter. Numera kan alla med en nätuppkoppling vara med och i större och mindre utsträckning sätta agen-

dan för det som diskuteras. Alla kan vara journalister; skriva, blogga, twittra, posta en bild. Det här har på riktigt förändrat medielandskapet. Och jag vill påstå att det här också förändrat det sätt på vilket religiösa konflikter tas upp i medierna.

Den nya journalistikens dynamik

Sumiala säger att det är viktigt att alla vi som tar del av denna journalistik också förstår dess dynamik och logik. Medierna, inklusive de sociala medierna, är nämligen inte alltid neutrala förmedlare, utan kan både försvaga och förstärka konflikter.

– Tidigare diskuterade alla i samma forum. Nu har vi miljoner forum! Men frågan är om vi har någon gemensam diskussion, något gemensamt sätt att se på världen? Försöker

vi tillsammans tolka världen i avsikt att förstå den eller är det så att vi bara bekräftar och förstärker vårt eget sätt att tänka?

För den enskilde mediekonsumenten på internet gäller också att vi förstärker själva fenomenet bakom en nyhet när vi klickar på och delar nyheten.

– Sådan är medielogiken och det betyder att vi alla har ett moraliskt ansvar då vi surfar på nätet. Vad vill vi vara med om att förstärka, ge synlighet?

Hon hänvisar till den polska filosofen **Zygmunt Bauman** som redan på 90-talet sa: "Jag syns, alltså finns jag", som ett svar på Descartes filosofiska sats "Jag tänker, alltså finns jag".

– Man kan anta att en del händelser kopplade till religiösa konflikter

WEBB LÄTTLÄST

Nytt lättläst om kyrkan

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har förnyat sina webbsidor på lättläst svenska. Adressen är lattelast.evl.fi.

På de förnyade sidorna förklaras bland annat kristen tro på lätt-

läst svenska och där finns också information om kyrkliga förrättningar,

gudstjänster och grundläggande fakta om kyrkan.

– Alla har nytta av lättläst. Vi använder inga svåra ord och meningarna ska vara korta och enkla, säger **Maria Sten**, sakkunnig på Kyrkostyrelsen.

KYRKODAGAR GRAFIK

UK utlyser tävling

Ungdomens kyrkodagar (UK), kyrkans egen ungdomsriksdag, har gästfrihet och öppenhet som tema för sin följande session som infaller i början av 2016. Men redan nu under september månad är

alla hugade välkomna att skicka in bidrag på grafik som kunde användas i samband med kyrkodagarna. Temat "Välkommen in!" ska finnas med i samtliga tävlingsbidrag.

Den som lämnar in ett bidrag ska vara i UK-ålder, det vill säga under 30 år. Vinnaren premieras med

100 euro. Mera info finns på UK:s egna hemsidor.

”Försöker vi tillsammans tolka världen i avsikt att förstå den eller är det så att vi bara bekräftar och förstärker vårt eget sätt att tänka?”

Johanna Sumiala

att förstå både frågan och svaret först måste inse att de religiösa konflikter som äger rum, gör det i ett medialiserat samhälle. Och att det är svårt, eller rent av omöjligt, att dra en gräns mellan samhället och mediasamhället.

– Det ena flyter över i det andra. Men i den form som nyhetsrapporteringen i dag är strukturerad i det västerländska samhället så finns det vissa drag som antyder att denna förstärker konflikter, svartvitt tänkande och konfrontationer.

– Långsam journalistik är ingen stor trend just nu. Konkurrenten om synlighet är hård. Det här kan göra att konflikter eskalerar – eftersom det är lättare att väcka människors intresse när det finns ett tydligt offer, en tydlig fiende, en tydlig hjälte. Men det är samtidigt en enkel utväg – mycket enklare än att verkligen granska alla de faktorer som påverkar ett många gånger komplext fenomen. De gör det lättare att tänka i former av ”vi och de”.

Och att bära ett moraliskt ansvar när vi surfar på nätet, hur gör vi det?

– Det enorma utbudet av nyheter ger näring åt våra tendenser att vända oss inåt, mot det redan bekanta och bekväma. Vi bör alla ställa oss själva frågan om vi verkligen utmanar oss själva att se på fenomen ur fler synvinklar än den vi redan omfamnar, säger Sumiala.

– Å andra sidan har jag en förståelse för att det i en värld som upplevs kaotisk känns tryggt att veta vart man hör, vad man tror på, vilket läger man är i. Dessutom är mångsidighetens terräng tung att gå i – vem har tid att i timtal försöka förstå alla tänkbara vinklar och aspekter?

inte ägt rum om det inte var för möjligheten att väcka omvärldens intresse tack vare den snabba nyhetsgången på internet. Terrordåden vid Charlie Hebdo är ett exempel på det här.

Samtidigt som rapporteringen intensifieras blir insatserna högre för att väcka läsarnas intresse i det enorma nyhetsflödet.

– Medieproducenterna för en ständig kamp om människors uppmärksamhet. Nyhetsartiklar som ingen klickar på finns inte. Här blir det intressanta vilka infallsvinklar till olika nyheter det är som får läsarna att klicka på och dela nyheterna.

Medieproducenternas uppmärksamhet styrs i en viss riktning, utgående från efterfrågan.

– Vi behöver förstå den här logiken när vi navigerar online, och det krä-

ver en särskild typ av läskunnighet. Det här gäller alla nyheter, inte bara religiösa konflikter.

Ja och nej

På frågan om medierna underblåser religiösa konflikter svarar hon ”ja” och ”nej”.

– Det är en komplicerad fråga. Ofta är det svårt att säga vad som är hönan och vad som är ägget. Att säga att media orsakar eller underblåser religiösa konflikter ger en väldigt förenklad bild av sanningen. För det första är tanken på att det skulle finnas en enskild aktör, en medieproducent som man kan anklaga felaktig. Som vi vet finns det allt från yrkesjournalister till aktivistgrupper till vanliga människor som publicerar nyheter. För det andra säger Sumiala att vi för

VÅGA FRÅGA

Relationen är klienten

■ JAN-ERIK ”NAN-NE” NYBERG är familjerådgivare och svarar på läsarfrågor om familj och relationer.

Jag och min man har fått tid till familjeterapi, men nu vill han inte komma. Är det någon nytta med att jag går dit ensam? Han vill inte prata om de problem vi har i vårt äktenskap, men kan jag förändra något ensam?

AV FRÅGAN får jag bilden att ni först kommit överens om att gå i terapi men att mannen ändrat åsikt. I så fall kan du gärna meddela terapeuten om den förändrade situationen så hen är förberedd. Men det är ingen orsak att avboka tiden, om du själv vill arbeta med relation. Det händer då och då att någondera tycker att den akuta situationen lättat och drar slutsatsen att terapin inte längre behövs. Vanligen är det ändå så att problemen återkommer om man inte gör några förändringar på ett djupare plan.

Men parterapi är inte beroende av vem som sitter med i terapirummet. Det handlar om vad som är i fokus i den terapeutiska processen. Man brukar säga att det inte är paret som individer utan parrelationen som är den egentliga klienten. Makarna kan var för sig representera den här relationen. Den som väljer bort terapin väljer bort sin egen möjlighet att bli sedd och hörd med sin unika upplevelse av vad som sker eller inte sker i parrelationen. Det är också svårare för terapeuten att göra sig en rättvisande bild av relationen och av paret dynamik om bara den ena parten är närvarande.

MEN JUST för att parrelationen bygger på en dynamisk växelverkan mellan två människor kan en parterapi där bara den ena deltar ändå ha positiv inverkan på parrelationen. Den som deltar i terapin får verktyg att fungera annorlunda och förhoppningsvis på ett mer konstruktivt sätt. När den ena parten i en relation förändras tvingas också den andra att ta ställning till sitt eget förhållningssätt. Det här kan ibland upplevas hotfullt, vi människor är rädda för förändring.

Det kan vara bra att hålla dörren öppen för den andra. Om hen märker att terapin för med sig positiva förändringar vill hen vara med i processen. Många gånger handlar ju oviljan att gå i terapi om olika föreställningar om terapeuter. Det kan handla om allt från en skrämmande föreställning att en terapeut kan läsa tankar och påverka människor mot deras egen vilja, till att allt vad psykologi och terapi heter är en bluff som man inte ska slösa tid på. Redogör gärna öppet för de insikter du gör om dig själv med din terapeut. I bästa fall väcker det här hens intresse för terapin.

I många fall fungerar parterapi som en dialog, där paret tillsammans med en utomstående själva söker efter nya lösningar, vågar ta i bruk sina inre resurser och lär sig hantera konflikter på ett sätt som frigör kreativitet och livslust. Den dialogen ska framför allt rotas i vardagen, därför är det inte avgörande vem som vid varje tillfälle sitter med i terapirummet.

Fråga KP:s expertpanel

I KP:s frågespalt besvaras frågor om tro och andlighet av präster i den lutherska kyrkan. Frågor om relationer, hälsa, familj och fostran besvaras av sjukskötare och kyrkans familjerådgivare. Redaktionen behöver ditt namn och dina kontaktuppgifter, men du får gärna ställa din fråga anonymt i tidningen. Redaktionen väljer och editerar frågorna. Adressen är redaktionen@kyrkpressen.fi eller Kyrkpressen, Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors. Märk kuvertet ”FRÅGA”. Panelen besvarar frågor endast i tidningen.

PÅ TVÄREN MAY WIKSTRÖM

Medmänskligt i skuggan av ett fartyg

Vid foten av den höga kontorsbyggnaden i Nordsjö hamn ligger sjömanskyrkan och -centret.

Den är en fristad där sjömän kan pusta ut, slå sig ner för en kaffekopp, läsa en

bok eller tala med prästen. För bara några decennier sedan var det långt mellan brev och telefonsamtal till dem som var till sjöss. Nu ilar meddelanden mödöst över kontinenterna och den älskades ansikte syns i Skypen samma kväll om saken slår till.

Men sjöfarten är inte utdaterad ens i den snabba världen. Varor kan fortfarande inte sändas elektroniskt över vattnen. De transporteras över haven av sjöfolk, som får finna sig i att sträckorna kan bli både långa och tunga. Därför har sjömanscentren fortfarande

sin betydelse. Det gäller inte minst för besättningar som anställts på långa kontrakt, utanför finländsk standard. Det kan vara livet värt att få tala om det som tynger en. Centret är också en hållplats för långtradarchaufförerna. Efter ett par dagar i bilen är det skönt med bas-

tu och tvättmaskin – och en träffpunkt för kolleger i ett utpräglat ensamjobb.

I stadskärnan ligger centret för kryssningsfartyg. Som det sägs ”i fartygets skugga”. Jag fäster mig vid uttrycket, gillar tanken på en kyrka som är så tätt närvarande.

Och jag undrar om det finns andra platser där kyrkan gärna kunde sätta sig i skuggan, redo att samtala och till hands för alla dem som kanske känner att orken tryter. Vare sig det gäller att jobba i maskinrum eller le vidare mot gnälliga passagerare.

KLOSTERLIV. Popup-restauranger, popup-butiker, popup-evenemang. Och så popup-kloster.

Öppnar upp ett fönster till klostret

TEXT OCH FOTO:
CHRISTA MICKELSSON

Klockorna i den 800 år gamla katedralen klämtar intensivt. De ringer in till kvällsbön i Mariensee klosterkyrka ute på den tyska landsbygden, ungefär trettio kilometer nordväst om handelsstaden Hannover.

I vanliga fall är det bara tre personer som samlas till kvällsbön då klockan slår sex; de tre nunnorna som för närvarande bor i nunneklostret. Men den här kvällen är deras skara utökad med det sjudubbla. När klockorna klingar ut och tystnaden lägger sig stiger tjugo kvinnor från tolv europeiska länder upp i bänkarna, går till altaret och ställer sig i en halvcirkel. Därmed har den monastiska rytmen inletts för popup-klostret i Mariensee.

Carla Meuer kommer från Schweiz men bor i London och är pastor i den schweiziska utlandskyrkan i staden. Hon var med och kläckte idén om ett popup-kloster.

– Vi har väntat och planerat så länge, det är knappt så jag kan tro att det är nu det sker, säger Carla Meuer när jag får en pratstund med henne följande dag.

”Vi” är de kvinnor i forumet EFECW (The Ecumenical Forum of European Christian Women) som planerat och verkställt popup-klostret.

– Vi ville att kvinnor skulle få en möjlighet att stiga ur vardagens ansvar, krav och förväntningar och kunna förnas i frid och förståelse för varandra.

För några dagar sedan vinkade hon och de andra arrangörerna farväl till den första gruppen kvinnor. Den pågående klosterveckan är nämligen den andra och sista i ordningen.

– Att känna värmen och glädjen i det avskedet var ett starkt ögonblick. En del av kvinnorna hade inga tidigare ekumeniska erfarenheter, veckan som gick var deras första möte med kristna från andra kyrkor och riktningar. Nu åkte de här kvinnorna hem och inne i dem hade ett frö slagit rot. Jag tror att de kommer att bära med sig och föra vidare det de upplevt här.

Kvinnorna kommer från olika länder och lever i olika verkligheter.

– Under en av kvällsbönerna steg en kvinna från Ukraina fram för att be för sitt hemland. Jag tror att våra böner bar

”Jag tycker att också Europas ledare borde dra sig undan tillsammans och återvända med klara sinnen och öppna hjärtan.”
Carla Meuer

honne. Hon tvingas leva mitt i en politisk kris, andra behöver bli burna i personliga kriser.

För Carla Meuer handlar popup-klostret om att ge kvinnor en röst.

– Det kanske inte ser mycket ut för världen, men det är som en av deltagarna sa förra veckan: bara att föra samman kvinnor på det här sättet är ett politiskt ställningstagande.

Meuer har erfarenhet av den mansdominans som råder på det kristna ekumeniska fältet i Europa. Forumet EFECW, som står bakom klosterveckorna, betyder mycket för henne.

– Forumet har gett mig möjligheten att skapa betydelsefulla nätverk.

Hon säger att de utmanande och omvälvande tider som Europa just nu bevittnar mer än en gång fått henne att ställa frågan om det är berättigat att dra sig undan i kloster och på retreat. Är det inte aktioner Europa behöver?

– Men jag tror att det ligger en paradox i den vila vi erbjuder här. När vi tar ett steg tillbaka kan vår själ och vårt hjärta fyllas med det vi behöver för att också kunna känna agerande omsorg om andra. Jag tycker att också Europas ledare borde dra sig undan tillsammans och återvända med klara sinnen och öppna hjärtan.

Ora et labora

Morgnarna i Mariensee är tysta. Mellan 22 på kvällen och 10 på morgonen uppmanas deltagarna att inte tala med varandra. Tyngpunkten ligger inte på frågorna av samtal utan idén är att ge ut-

rymme åt de tankar som föds och kan växa i stillhet. Frukosten avnjuts i tystnad. Också sysslorna som följer därpå ska skötas utan onödiga samtal.

Susanne Schwinn, en av de många ortsbör som klostret med sin trädgård, sitt kafé och museum ger anställning åt, instruerar deltagarna i konsten att göra sina arbetsuppgifter i medveten närvaro. Några ska tvätta golvet, andra hjälpa till i köket.

– Utför sysslorna, också de ensidiga, utan att tänka på allt möjligt annat. Var närvarande i det du gör.

– Mindfulness! utbrister en av deltagarna och får medhåll av några andra.

Klostrets abbedissa **Bärbel Görcke** småler men säger ingenting. Kanske tänker hon tyst för sig själv att medveten närvaro minsann utövats i klostren i århundraden, långt innan ”mindfulness” blev ett trendord på hobbypsykologernas läppar.

Arrangörerna påpekar att klostrets rytm ska ses som en inbjudan. Man måste inte delta i alla böner och alla programpunkter som ordnas under veckan. Utöver morgon- och kvällsböner består dagsprogrammet av verkstäder (till exempel sång, målning eller broderi), diskussionsgrupper och andra varierande aktiviteter som meditation, gudstjänster, pilgrimsvandring och en internationell afton.

Systemskap

Den här veckans deltagare kommer från tolv olika länder. De yngsta är två 20-åriga grekiska universitetsstude-

rande, de äldsta är två 70-åriga katolska kvinnor som lever i kristna kommuniteter på heltid. De mest långväga deltagarna kommer från Armenien, två har sin hemvist i Slovakiens huvudstad Bratislava. Flera kommer från Storbritannien, två från Sverige.

Sasha Bosbeer är född i Nederländerna men har länge bott och jobbat i Bryssel. Sedan två veckor tillbaka bor hon i Bonn, Tyskland. Hon har valt att ta del av båda veckorna på klostret.

– Största orsaken till mitt intresse är att jag söker kvinnlig gemenskap. Jag har jobbat intensivt i en mycket mansdominerad branch och känner att jag saknar systerskap.

Hon berättar att hon blivit utmanövrerad på jobbet och att det är orsaken till flytten från Bryssel. Hon tror att tiden i klostret ska hjälpa henne få perspektiv på tillvaron.

Bosbeer är kväkare, alltså medlem i den kristna rörelsen Vännernas samfund. Kväkarna är kända bland annat

Forts. ►

VADDÅ POPUP?

- **Termen ”popup”** står för tillfällig.
- **EFECW** är en förkortning för ”Ekumeniska forumet för europeiska kristna kvinnor”. EFECW grundades 1982 i Schweiz och har medlemmar från trettio europeiska länder.

► **CARLA MEUER** från Schweiz är en av dem som planerat popup-klostret i flera år.

► **KVNNOR I** olika åldrar från tolv europeiska länder ber kvällsbön tillsammans.

ABBEDISSAN BÄRBEL GÖRCKE berättar om klostrets 800 år långa historia för deltagarna.

► Forts. från föregående sida.

för sitt mycket avskalade gudstjänstliv och betoningen på människors och religioners lika värde.

– Det här med lovsång och att be högt är nytt och mycket intressant för mig. Vi kväkare tillber i tystnad och väntar på tilltal från Gud.

Det hon särskilt bär med sig från den första veckan i klostret är en av gruppdiskussionerna.

– Alla skulle berätta vilket tilltalsnamn de helst använder för Gud och varför. En person sa till exempel att hon oftast använder ”allsmäktig”, varpå en annan sa att hon aldrig skulle använda just ”allsmäktig” som ett namn för Gud. Vi kom varandra väldigt nära under den diskussionen. Hur vi väljer att tilltala Gud säger rätt mycket om vem vi är och vad vi varit med om.

Inre tystnad

Det tidigare cisterciensklostret i Mariensee är numera öppet för protestantiska kvinnor ”som vill tjäna människor i deras andliga önskemål på olika sätt” och formerna är betydligt friare än i de katolska klosterorden. Syster gemenskapen i Mariensee är inskräckt till den dagliga kvällsbönen och söndagsgudstjänsten.

De tre kvinnor som bor på heltid i klostret har alla egna rum med kök och tillreder vanligtvis sina egna måltider. Till klostret hör också fem kvinnor som på grund av tilltagande ålder inte längre kan bo i klostret med dess många trappor och kalla vintrar.

Abbedissan Bärbel Görcke och hennes medarbetare har arbetat hårt med de praktiska arrangemangen inför popup-veckorna. En av systrarna, **Gunthild Heidtmann**, ska introducera deltagarna i meditation. Den som vill vara med uppmanas ta sig till Stillhetens rum, som är ännu mer avskalat än de övriga rummen i klostret och inrett med vita tjocka golvmattor i ylle.

– Vi börjar med att stå upprätt och väcka vår kropp. Efter det vägleds ni in i meditationen. På det följer tyst meditation i tio minuter. Allt tar sammanlagt 30 minuter, förklarar Heidtmann.

Hon beskriver det tillstånd som är målet för meditationen som ”en plats där själen kan få ro och möta Gud”.

– Hur kan vi nå inre tystnad? Ni som mediterat tidigare vet att det kräver lång tid och mycket övning. Vi behöver avvisa vårt rastlösa sinne och våra flödande tankar, fokusera på vår andning och vara i ögonblicket här och nu.

Några sitter på bönepillar, andra provar ut runda dynor. Någon intar skräddarställning, en del väljer vanliga stolar. Det tar sin tid att hitta en position som man ska kunna sitta bekvämt i en lång stund.

Gunthild Heidtmann leder oss in i den tysta meditationen, steg för steg. Hon ringer i en liten dov klocka, som ett tecken på att meditationen börjar. När klockan efter tio minuter ringer för andra gången reser sig en del av kvinnorna upp, andra väljer att sitta kvar i tystnad, någon lägger sig ner på golvet för ytterligare avslappning.

Ute har det mörknat och snart inleds den tolv timmar långa tystnad som bryts först vid morgonbönen. Mina tankar dröjer vid abbedissans ord om rytmen i klostret: ”Vi lär oss att släppa taget och över oss i attityden att all tid är oss given av Gud. I klostrets rytmer ger vi den tillbaka till honom.”

ATT DRIVA ett kloster innebär bland annat att ta emot gäster. Bärbel Görcke visar ett av klostrets gamla kök för några besökare.

Tror på kraften

KALLAD. Hon är andra generationens invandrare, har jobbat som sjuksköterska bland aids sjuka och var knappt fyrtio år när hon blev den yngsta abbedissan för ett tyskt kloster.

TEXT OCH FOTO: **CHRISTA MICKELSSON**

Iklädd en enkel svart bomullsklänning med kort ärm och svarta öppna lädersandaler går abbedissan **Bärbel Görcke** energiskt fram och tillbaka i de långa vita stenkorridorerna i Mariensee kloster. Hon är klostrets administratör och arbetsledare och just den här veckan har arbetsmängden utökats med den invasion i klostret som popup-klostret inneburit (se föregående uppslag).

Den omgivning hon verkar i motsvarar sinnesbilden för ett kloster, men själv bryter Bärbel Görcke med den stereotypa bilden av den stränga och åldersstigna abbedissan.

Att hon valt att öppna upp klostret för europeiska kvinnor som vill pröva på det monastiska livet är ingen tillfällighet. Bärbel Görcke berättar att det hör till hennes uppgifter att tjäna dagens människor i deras längtan efter andlighet.

– Här har kvinnor bott, tillbett och jobbat tillsammans i 800 år. Vi har alltid varit öppna för tidens utmaningar.

Just nu är en av tidens stora utmaningar hur vi kan leva tillsammans i Europa. Hur kan vi leva ett liv i gästfrihet? Att öppna klostret för besökare är en liten övning i gästfrihet.

Efter andra världskriget tog klostret emot 200 flyktingar från de östra delarna av tidigare Ryssland. Och Bärbel Görcke är själv andra generationens invandrare: hennes föräldrar flydde Polen och bosatte sig i Göttingen i Niedersachsen, där Görcke växte upp.

Hur kom det sig att du blev nunna och abbedissa?

– Jag hade goda betyg i skolan och alla sa till mig att jag ska studera något teoretiskt. Men jag sa till dem att för mig är det en större utmaning att göra något annat. Därför blev jag sjuksköterska.

I slutet av 80-talet jobbade hon i några år med människor som led av aids, innan hon kom i kontakt med det protestantiska nunneklostret i Schwanberg. I fem och ett halvt år bodde hon

där och tog del av den monastiska rytmen med arbete och tideböner fyra gånger om dagen. Hon hade för avsikt att slutgiltigt träda in i klostret i Schwanberg, men det var något som hindrade henne.

– Jag upplevde att det var Guds vilja att jag skulle studera teologi. Det kunde jag inte göra där, så därför lämnade jag klostret.

När hon genomfört studierna i teologi var hon 38 år.

– Jag kunde ha fått ett antal olika jobb, men hade kommit till en punkt i livet då jag frågade mig vad det var jag verkligen ville göra. Så jag väntade och efter en tid fick jag, tack vare mina kvalifikationer, frågan om jag ville bli abbedissa för klostret i Mariensee.

Hon tackade ja, och blev den yngsta föreståndaren för ett tyskt kloster. Det har gått tretton år sedan dess och Bärbel Görcke är nu stadigt hemmastadd i kommuniteten i Mariensee.

Hur ser en vanlig dag i klostret ut?

– Jag börjar dagen med en kort kroppsritual, en kristen anpassning av yogans solhälsning. Det är ett sätt för mig att väcka min kropp till närvaro inför Gud innan jag börjar med min andra morgonbön ur en ekumenisk bönbok.

– Jag höll tidigare på med neutral yoga, och det kan man också göra, men så hörde jag om den kristna anpassning-

▲ **KLOSTRET** i Mariensee, nordväst om Hannover, har varit Bärbel Görckes hem i tretton år.

▼ **NÄR KLOSTRET** har besökare delar abbedissan måltidsgemenskap med dessa, annars har hon ett eget kök där hon lagat egen mat.

i ritualerna

en, utvecklad av den indiska jesuitpatern **Sebastian Painadath**.

Efter kroppsövningen och bönen äter hon frukost och styr sedan stegen mot kansliet, där hon är fullt sysselsatt hela dagen.

– Att driva det här klostret är inget litet projekt, säger Görcke och hänvisar till alla anställda, alla kurser, konserter och andra evenemang som klostret står värd för. Klostret driver både ett eget kafé och ett litet museum för besökare.

Kvällsbönen i klosterkyrkan är den enda regelbundna gemensamma aktiviteten för de tre nunnor som för tillfället bor i klostret, förutom söndagsgudstjänsten. Efter kvällsbönen följer för Görckes del en egen kvällsritual.

– Jag tror på ritualernas kraft. Vi riskerar i dag att förlora all rytm i livet. Kanske vi redan har förlorat den. Jag tror att vi behöver återupptäcka rytmen, ritualerna, och leva denna rytm tillsammans.

Omkring hennes vänstra handled bär hon frälsarkransen, det moderna radbandet uppfunnet av den svenska

biskopen och författaren **Martin Lönnebo**.

– Vi använde frälsarkransen som ett hjälpmedel för bön med en konfirmandgrupp och efter det har jag fortsatt använda den själv.

Martin Lönnebo, mannen bakom frälsarkransen, har sagt att orden börjat svika oss. Håller du med?

– Delvis. Jag lever på många sätt genom intellektet och älskar att studera, diskutera och försöka förstå. Men för min tro är det just därför avgörande att jag ber och sjunger tillsammans med andra. Det är också det jag älskar mest med att leva i klostret: att regelbundet få be i gemenskap. Jag tror också på tystnadens kraft. Men är ordtrötheten en risk för oss? Jag skulle snarare säga att vi behöver återupptäcka Bibeln igen, åtminstone är det så i Tyskland. Jag skulle aldrig hålla en bön utan att ha med en biblisk text. Texten behövs. Hon säger att det är viktigt att vi vet vad vi gör när vi använder oss av diverse religiösa metoder.

– Särskilt i den lutherska kontext-

ten är det här viktigt. Ibland får jag en känsla av att vi gör saker utan att veta vad det är vi gör. Ta ignatiansk spiritualitet som ett exempel. Många i vår kyrka använder sig av Ignatius metoder trots att hans teologi ur ett historiskt perspektiv strider mot reformationen. Man kan naturligtvis använda Ignatius metoder, men min poäng är att man då behöver veta vad man gör. Det är också bra att vi kristna lär oss av andra religioner, men vi måste veta vad vi gör.

Ekumeniken, strävan efter enhet mellan olika kristna kyrkor, är en ledstjärna för Bärbel Görcke. Klostret i Mariensee är protestantiskt men har djupa katolska rötter.

– Det här är en naturlig plats för ekumenik.

Dagen då de europeiska kvinnorna från olika kristna kyrkor anlände till Mariensee för popup-klostret råkade sammanfalla med den katolska helgdagen Jungfru Maria Himmelsfärd, eller Vårfrudagen, som den också kallas. Dagen firas till minne av att Maria, enligt romersk-katolsk dogm, upptogs till himlen. På medeltiden var dagen rent av Sveriges nationaldag.

– Som lutheraner har vi ingen orsak att fira den högtiden. Men i århundraden var det den viktigaste festen i klostret. Att gruppen anlände just den här dagen och att vi bad Marias lovsång (Lukas 1:46–55) tillsammans – det berörde mig.

”Jag börjar dagen med en kort kroppsritual, en kristen anpassning av yogans solhälsning.”

Abbedissan Bärbel Görcke

Böcker i nätet allkristet.fi
Och i vänstäderna Karleby & Jakobstad

RESOR

Friman
RESOR • MATKAT • TRAVEL

21-26.10

Kulturresa till Rom

5-8.12

Julmarknad i Köpenhamn

10-24.3

Solsemester på Gran Canaria

3-9.4

Sparesa till Pärnu Spa Viiking

frimanresor.fi
info@frimanresor.fi

Registrerad researrangör KUVI 3050/00/MjMv
Hangö kontor Ekenäs kontor
Tel: (019) 248 1004 Tel: (019) 248 1090

I sorgens ögonblick, står vi till Er tjänst

BEGRAVNINGSTJÄNST

Kalmari

Torgvägen 1, 02400 Kyrkslätt

tel: 010 2194550 eller Bodil Kalmari 050 4084460

info@hautauspalvelukalmari.fi www.hautauspalvelukalmari.fi

Gravstenar av
erkänd kvalitet från
Kaavin Kivi.

Oriens begravningsbyrå sedan 1937
Nykarleby Begravningsbyrå

Stefan Lindgård | Topellusesplanaden 23 | Tel. 722 0369
eller 0400-913 090 | www.begravningsbyra.fi

Auktoriserad av
Finlands Begravnings-
byråers Förbund

Visste du att...

du kan lämna in din hyres- och andra familjeannonser via webben?

När du lämnar in via webben sparar du också serviceavgiften på 5 euro.

www.kyrkpressen.fi

Från dröm till verklighet – Jordan runt med segelbåt

Familjen Hammarberg är en helt vanlig tvåbarnsfamilj som har gjort något ovanligt. De fattade det modiga beslutet att lämna det trygga livet hemma för att leva sin dröm – att segla jorden runt.

Det blev en resa som kom att vara i fyra år, och som tog dem så långt från ekorrhjulet man kan komma. Vi har bjudit in Linda Hammarberg för att berätta om familjens fantastiska resa på vår torsdagsföreläsning den 17 september.

Anmälan och info på www.arbis.fi
Plats: Ahlbecksalen i Nykarleby
Tidpunkt: Torsdag 17.9 kl. 18.30. Avgift: 25 €

Nykarleby Arbis Torsdagsföreläsningar

www.arbis.fi

Håll dig frisk!

NYHET

Stöd din motståndskraft under flunssperioden.

Unik kombination av havtornsbärets flavonoler, C-vitamin och zink.

1 – 3 tabletter per dag.

Från hälsokostaffärer och på apotek.

1960
Valoravinto

www.valoravinto.fi/tyrni-immuno

PRESENTATION

Skriv till barnbarnen

Alla kan kanske inte skriva som **Bengt Ahlfors**, vår mest över-satta och spelade dramatiker om man får tro förlagstexten på hans senaste bok. Men alla har en historia att berätta.

Om du behöver inspiration för att komma i gång med skrivandet kan du till exempel läsa Ahlfors nya höstbok *Medan jag ännu minns – Sju brev till mina barnbarn* (Schildts & Söderströms).

Jag blir nästan avundsjuk när jag läser den detaljerade redogörelsen över familjens bakgrund, berättelserna bakom enskilda föremål som fortfarande finns i släktens ägo eller om olika uttryck och fraser som blivit bevingade ord inom familjen. Tänk att få allt det där om sin egen familj samlat mellan två bokpärmar! Att veta varifrån det där gamla soffmöblemang kommer, var det stått och vem som i tiderna köpt det. Att förstå varför mormor kallades Nasse och veta vad hon upplevde som Lotta under kriget.

I dagens historielösa debatt, där vi ständigt anklagas för att inte minnas vad som skett några tiotals år tillbaka, är det inte bara fint och nostalgiskt att ta del av "gamla" 1900-tals berättelser. Det är rent av livsviktigt. Så ni som har en historia att berätta, sätt i gång!

Hur var det att sitta i skyddsrum när bomberna föll? Var det vardagligt och relativt odramatiskt så som för lilla Bebbe som bodde i "Kiholinna" i Kronohagen? Hur smakade surrogatkaffet och var det någon som smuglade mat så som Bebbes mamma gjorde? Berätta! Jag är säker på att dina barnbarn vill lyssna, åtminstone när de blivit så gamla som jag.

• NINA ÖSTERHOLM

Roligt att lyssna, finurligt att spela

JAZZ. Humor är viktigt när Fredrik Erlandsson arrangerar. Högstämde psalmtexter låter han glatt bada i både sving och kubansk salsa. Erlandsson vill göra musik som man blir glad av att lyssna på men som också musiker kan njuta av att spela. De riktiga jazzrävorna hoppas han kunna bjuda på några goda skratt i klichéform.

TEXT: NINA ÖSTERHOLM

Fredrik Erlandsson, trumpetist och jazzmusiker från Åland, är mannen bakom de älskade (och ibland också avskydda) jazziga nyarrangemangen av psalmer som slog igenom på bred front i samband med andaktsprogrammet Salt i början av 2000-talet.

– Varje programgäst i Salt fick välja en psalm som jag arrangerade om för tv-inspelningen. Den första gästen valde *Den blomstertid nu kommer* trots att programmet sändes i november. Jag förstod att vi måste göra något totalt annorlunda för att få musiken att passa in i programmet.

Under de senaste tio åren har psalmskivor av såväl kända popartister som meditativa jazzpianister blivit rätt vanliga. Nu kommer också Fredrik Erlandsson med sin personliga uppföljning på det som en gång startade i Salt.

– Den här gången har jag själv fått bläddra i psalmboken och välja mina personliga favoriter.

Krydda med klichéer

Den nya skivan *Psalmer & sånger* innefattar elva nyarrangerade, mest psalmer men också några välbekanta lovsånger. Erlandsson har med sin bigband-attityd verkligen velat sätta sprutt på det hela.

– Det ska vara roligt att lyssna på skivan. Även om jag satt ner mitt yttersta i arrangemangen vill jag att musiken ska andas både glädje och finurlighet.

Med glimten i ögat har han kryddat frikostigt med vad han själv kallar för

jazzklichéer. Den som kan sin jazzhistoria ska kunna hitta både **Miles Davies** och **Duke Ellington** liksom Tower of power, ett soulband från Kalifornien, inflett i helheten.

Isalsaversionen av *Jesus är min vän den bästa* kan man också höra en choro-kör.

– Det är mansröster som ropar eller sjunger lite i bakgrunden. Det hör till äkta salsa i kubansk stil och ska man göra något så ska det göras fullt ut, tycker Erlandsson som själv ingår i choro-kören.

Larsmo möter Göteborg

Med sig i studion har Erlandsson haft Immanuel Big Band, ett 17-personers storband med rötter i Immanuelskyrkan i Stockholm.

– Bandet är så nära ett proffsband man kan komma utan att jobba som proffs. De flesta i bandet arbetar som musklärare eller är på annat sätt engagerade i kyrkan.

Solister på skivan är den finlandssvenska sångaren och pianisten **Mikael Svarvar** samt sångerskan **Caroline Furbacken**, ursprungligen från Göteborg men numera bosatt på Åland.

– Caroline kommer från en musikersläkt som är känd inom den svenska frikyrkotraditionen. Jag tycker att det blev en spännande kombination med Mikael's finlandssvenska tonmelodi och Carolines sverigesvenska tonfall, säger Erlandsson.

Skivan är tack vare modern teknik

Gycklarnas afton i dagsljus

FILM

Eisenstein i Guanajuato

Regi: Peter Greenaway

När den brittiske regissören **Peter Greenaway** tar sig an ryske kollegan **Sergej Eisensteins** liv och leverne, rättare sagt det sexuellt revolutionerande mexikanska

kapitlet, sker det med finlandssvenska förtecken.

I titelrollen ser vi **Elmer Bäck** som här får sällskap av Nya Rampen-kollegerna **Jakob Öhrman** och **Rasmus Slätis**. Året är 1931 när Eisenstein i kölvattnet av en misslyckad sejour i Hollywood åker till Mexico för att spela in en film.

Det är så den gode Eisenstein kommer i kon-

takt med Luis Albertis guide som till vardags undervisar i komparativ religion. Resultatet är en kulturkrock som heter duga. Och trots att regissören spelar in material så det stänker om det blir hans finansiärer allt mera oroliga.

Till saken hör att Eisenstein på det personliga (läs: sexuella) planet genomgår en smärre metamorfos. Han kommer ut ur skåpet.

Ett är säkert: Eisenstein i Guanajuato lämnar ing-

en oberörd. Greenaway drar sin vana trogen till med en sällan skådad succession av bilder och vildvuxna associationer, detta samtidigt som han skickar i väg Elmer Bäck på en resa som tar fram gycklaren i Sergej Eisenstein.

Resultatet är ett visuellt spektakel som dessvärre inte övertygar på det innehållsmässiga planet. De enda gånger det blir lite intressant är när filmen kommer sig för att filosofera

kring de mexikanska världarnas (sunda) förhållande till Eros och småkusinen Thanos, Döden. Underförstått: det är bättre att ha döden som "vän" än som "främling".

I övrigt vankas det mycket pajaseri som i kombination med de ständigt återkommande nakenkavalkaderna inledningsvis framstår som något djärvt. Men särskilt långt bär det ju inte.

• KRISTER UGGELDAHL

”En helg i månaden medverkar jag i gudstjänsten och då försöker jag variera mig med olika instrument. Man kan faktiskt spela trumpet och orgel samtidigt.”

Fredrik Erlandsson

DEN SOM känner sin jazzhistoria kommer att fnissa lite när den hör Fredrik Erlandssons arrangemang av kända psalmer.
FOTO: STEFAN ÖHBERG

inspelad på tre håll, tillsammans har solister och band hittills aldrig spelat.

– Vill man höra arrangemangen i live får man gå på gudstjänst i Immanuelskyrkan i Stockholm, de använder en del av låtarna i sitt gudstjänstliv.

Spexiga kantorn

Själv har Fredrik Erlandsson sina rötter i den finlandssvenska folkkyrkan. För tillfället jobbar han också som församlingsmusiker i Jomala församling.

– En helg i månaden medverkar jag i gudstjänsten och då försöker jag variera mig med olika instrument. Man kan faktiskt spela trumpet och orgel samtidigt – fötterna och en hand på orgeln och trumpeten i andra handen. Det blir kanske lite spexigt men det fungerar ganska bra, säger Erlandsson.

På hans bord faller också församlingens barngrupper och skolor.

– Barn är lite som krogpubliken på jazzklubben, du kan inte planera för mycket utan måste känna in stämningen. Sedan har du exakt tre sekunder på dig att fånga deras uppmärksamhet. Det är jätteroligt. Min nästa skiva blir kanske en barnskiva med skojiga versioner av kända barnvisor och med riktiga instrument.

FREDRIK ERLANDSSON

- **Jazztrumpetist från solistlinjen** vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och magister i musikvetenskap från Åbo Akademi.
- **Bosatt** i Mariehamn, jobbar som församlingsmusiker i Jomala församling.
- **2012 utkom** debutskivan *Introducing Fredrik Erlandsson*.
- **På hemsidan** erlandsson.ax kan man lyssna på musik men också också ladda ner notblad med musik arrangerad av Fredrik Erlandsson.

Tog henne rakt ut i öknen

BOK

Viket himla liv. Om gemenskap, kloster och nya kommuniteter

Författare: Syster Sofie O.P.

Förlag: Artos (2015)

”Den helige Ande måste ha gjort en veritabel stört-dykning över Frankrike året 1973. Det var så mycket som hände då.”

Så skriver **Syster Sofie O.P.** i boken *Viket himla liv. Om gemenskap, kloster och nya kommuniteter* om det land som är unikt när det gäller nya kristna kommuniteter. Efter de franska socialistiska upproren i maj 1968 såg det dystert ut för den katolska kyrkan i landet. Människorna lämnade både traditioner och tro, kloster tömdes, präster lämnade celibatet för att gifta sig. Men så bara några år senare skulle några av de mest livskraftiga kommuniteterna se dagens ljus just i Frankrike och ännu i dag finns mer än ett trettiotal av dem kvar. Hur kommer det sig?

Det här ger Syster Sofie, som lever i Sankt Dominikus kloster utanför Lund i Sverige och har 25 års erfarenhet av kommunitetsliv, en förklaring till. Hon har tidigare översatt, bearbetat och sammanfattat **Johannes Paulus II:s Kropens teologi** och skrivit *Om jag glömmet dig, Jerusalem. Möten mellan judendom och kristendom*. I den första delen av sin nya bok tecknar hon ner sin egen berättelse om att leva i en dominikanorden och presenterar i den andra delen av boken ett urval av nya kommuniteter. Alla har fått sin början i Frankrike och spritt sig.

Syster Sofie undviker ordet ”nunna” och väljer att i stället använda det mer obekanta ”monial” för att beskriva den feminina motsvarigheten till munk. Hon gör det med motiveringen att hon vill bevara roten ”monos”, vilket betyder ”att vara ensam inför Gud”. Den verkliga kraften i klosterlivet är enligt systemen, som är i 60-årsåldern, att oåterkalleligen ge sig själv till Gud. Det, menar hon, är något som aldrig kan provsmakas. Lätt är det nästan aldrig, men svårast är kanske gemenskapen med de andra människorna.

Hon beskriver hur Gud tog henne direkt ut i öknen, denna öknen som kommer förr eller senare för alla som lever i gemenskap. Med **Jean Vaniers** ord (hans klassiker *Community and Grotwh* är den kanske viktigaste referensen i boken) beskriver hon detta så här: ”En kommunitet är platsen där våra begränsningar och vår egoism inte längre går att dölja. När jag hela tiden lever tillsammans med andra upptäcker jag min fattigdom och mina svagheter, min oförmåga att komma överens med vissa personer, mina blockeringar, mitt sårade känsloliv, mina omätliga önskningsar och behov, min avundsjuka, mitt hat och min destruktivitet. Så länge jag var ensam kunde jag tro att jag älskade alla människor men nu när jag lever med andra inser jag hur oförmögen jag är att älska.”

Jag läser dessa rader och tänker att de måste gå att tillämpa på snart sagt alla former av nära gemenskap människor emellan. Man faller och tar sig upp igen och så faller man och tar sig upp igen.

CHRISTA MICKELSSON

SYSTER SOFIE tillhör dominikansystrarnas kommunitet i Rögle i Lund, Sverige. FOTO: ARTOS&NORMA

Tradition och liv – ny utgåva

Omtyckt, vacker presentbok!

Martin Modéus

Tradition och liv

Fyllt med fakta, berättelser, citat och bilder berättar boken om traditioner som firas i dag. *Tradition och liv* förklarar hur traditionerna slagit rot och vuxit fram, och inspirerar till att tolka och uppmärksamma dem. Inbunden, Verbum.

32⁵⁰

”
Gud behöver en vintergata
av fackelmänniskor
i de slocknande eldarnas natt.

Nils Bolander

PSALMVÄVEN SEPTEMBER

1 L	2 J	3 I		4 H	5 F		6 N	7 X	8 V	9 Y		10 G	11 P	12 C	13 M	14 F	15 T	
16 K	17 J	18 R	19 D	20 H	21 L	22 S		23 I	24 G		25 E	26 A	27 F		28 V	29 J	30 E	31 Y
32 O	33 S	34 D	35 I	36 U	37 K	38 R	39 N	40 F	41 J		42 G	43 C	44 T	45 H	46 S	47 M	48 R	49 Y
50 F	51 E	52 H	53 S	54 X	55 L	56 J		57 R	58 A	59 G	60 V	61 U	62 M		63 H	64 D	65 T	66 E
67 J	68 C		69 O	70 B	71 J		72 H	73 V		74 K	75 N	76 S	77 O	78 D	79 F	80 P	81 G	
82 V	83 Y	84 B		85 C	86 X	87 S	88 F		89 J	90 Y	91 I	92 N	93 H	94 E		95 R	96 O	97 X
98 A	99 P	100 K		101 S	102 L	103 F	104 K	105 M	106 H		107 R	108 J	109 M	110 S	111 H	112 D	113 F	114 C
115 T	116 E	117 G	118 X	119 K	120 P		121 J	122 H	123 U	124 N	125 E	126 X		127 B	128 V	129 I		

Konstruerat av ANN HUSMAN

- A Kan generad bli 58 26 98
- B Kan rom vara 70 127 84
- C Fågeln skolning? 114 68 12 85 43
- D Slagrörelse 19 112 64 34 78
- E Är en som kan 51 116 25 94 30 125 66
- F Bar vissa herrar i skogen 5 79 103 40 27 50 113 14 88
- G Mångfärgad 42 24 59 10 117 81
- H Ersätta i tjänsten 72 63 111 4 93 45 52 122 20 106
- I Undertryckt 3 129 23 91 35
- J Var K.G. Hammar 29 71 121 67 89 2 56 108 17 41
- K Var programmet "Fleksnes fataliteter" 100 74 37 104 16 119
- L Kanske en brorson 55 21 1 102
- M Luftrörsproblem 62 13 105 47 109
- N På flygplansvinge 39 124 92 75 6
- O Motion för armar 77 96 32 69
- P Står på krucifix 120 80 11 99
- R "Flera timmars trägna id hotar livets lycka. Något gott om arbetstid kan vi inte tycka" 95 57 18 48 107 38
- S Utmattning 22 53 76 46 87 101 33 110
- T Ser vi på skärm 15 115 44 65
- U Får tag i 61 36 123

PSALMVÄVEN

Fyll i de ord som sökes på raderna A-Y. Motsvarande siffra i kombination med radens bokstav finns i rutfältet upptill. Flytta över bokstäverna så att den första bokstaven på rad A motsvarar A58, den andra A26 o.s.v. Den färdiga texten i rutfältet bildar en psalmvers. De första bokstäverna i raderna A-Y bildar psalmens namn.

Oftast håller sig Psalmväven till den nya psalmboken, men för att det ska vara klurigt kan det ibland hända att vi använder oss av en äldre version av någon psalm.

Rätt svar på förra Psalmväven är psalm 142, vers 7, som börjar med orden "Och när Kristi dag är inne". Vinnare i förra Psalmväven är: Björn Eriksson, Pargas, Kristina Baér, Mariehamn och Majen Norrholm, Norrnäs. Grattis! Prisböckerna kommer på posten.

SKICKA IN!

Skicka in din lösning till Kyrkpressen, Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors senast 29.9.2015. Märk kuvertet "September-psalmväv". Bland de rätta svaren lottar vi ut tre bokpris. Lycka till!

Psalms nr och vers i Psalmboken:

som börjar med orden

Namn & adress:

- V Utdragen 128 28 82 8 73 60
- X Sådana män "finns i gamla Sverige än" 97 86 7 118 126 54
- Y Upprinner i Victoriasjön 9 83 31 90 49

MARKNAD

ÖNSKAS HYRA

Köpes eller hyres 3 r + k i Söderkulla eller Nickby. Ring 050 523 1080.

Skötsamt icke rökande ungt kristet par med 1 barn flyttar p.g.a. arbete från H:fors till Vasa. Vi söker ex. en 2 eller 3 rums bostad. Marknivå eller hus med hiss. Allt beaktas. David 0503473804, david.snellman@gmail.com

Önskas bostad i H:fors helst nära min nya skola; Arcada. 20 årig kille från Österbotten utb. väktare. tel. 040 7587785

Två unga damer söker en trea i H:fors med goda förbindelser till centrum. Max 1200€/mån. 0414302342/Nina

UTHYRES

1r + k + balk, 26 m² i södra H:fors, 780e, t. 0505542161

2r + k + b + balk 47 m² i Solviken, havsutst., 4. vån metro. 1060e, 0505542161

Hfors Brändö ledig 70m² ljus 3r+kök+glasbalkong 4/5 vån hiss. Buss, metro till centrum. Fam. eller 2 studerande. Rökfri, ej husdjur. Hyra 1.180e. Tel. 0505300188

Ny trivsamt tvåa med bastu, 42m². Himalajagatan 5, 1km fr. Vasa centrum. 5 vån. Bilplats med elstople. Hyra: 695€/mån+vatten. Tel. 050-5217353

Vill Ni marknadsföra er i svenskfinland?

Vi sköter om annonserna till bl.a dessa tidningar:

Kyrkpressen, God Tid, Finlands kommundning, Löntagaren, Pohjalainen Yrittäjä, Folkhälsan, Resonans, City & Arcipelag, Respons, Replik, Gula Pressen, Hembygden, Vi hörs, Jaros-Futisextra, VIFK Magasin, Sportpressen, + webbannonser.

Ni kan även boka in bilagor till dessa tidningar via oss!
Jonny's Försäljningstjänst / Cjcenter Kb
tfn: 0500 924 528

Konstutställning i Johanneskyrkans krypta 16.9-5.10.2015

Johannes församling ställer ut Stig Nyströms oljemålningar vilka hänför sig till trosfrågor.

Vernissage hålls onsdagen den 16.9 kl. 13-15, då konstnären presenterar sina verk. Utställningen är öppen måndag till fredag kl. 10-15.

Välkommen!

Helsingfors kristliga förening av unga kvinnor (KFUK)

lediganslår fem studiestipendier á 500 euro

ur Elin Uddströms fond för förkovran inom det egna studieområdet. Fritt formulerade ansökningar styrelsen tillhanda senast den 30.9.2015 under adressen Helsingfors KFUK, Arkadiagatan 33 A 13, 00100 Helsingfors.

Upplev våren 2016 i

ISRAEL

Kom med på Församlingsförbundets innehållsrika och oförglömliga resa till Israel 6 - 13 mars 2016!

En resa till Israel är en stor upplevelse! Vandra i Jesu fotspår på Via Dolorosa, skriv en bönelapp vid Klagomuren, bada i Döda havet, ta en båtutture på Gennesarets sjö, se herdarnas äng i Betlehem...

Pris: 1370 € (+ utflyktspaket ca 300 €)

I priset ingår: flyg med Finnair Helsingfors-Tel Aviv-Helsingfors, logi i dubbelrum, 3 nätter i Tiberias, 4 nätter i Jerusalem, frukostbuffé och middag alla dagar. Guide på resan är Sara Rivaj

Researrangör: Församlingsförbundet

Teknisk arrangör: Toiviomatkat

Mera information och anmälningar till verksamhetsledare Kalle Sällström tfn: 050 3562 475, e-post: kalle.sallstrom@forsamlingsforbundet.fi.

BERÄTTA OM DIN FÖRSAMLING!

Den här sidan finns till för dig. Roliga verksamhetsidéer, festliga jubileum eller en viktig gemenskap. Skriv, fotografera och berätta om vad som händer i DIN församling! Skicka in din artikel till redaktionen@kyrkpressen.fi. Redaktionen väljer och redigerar materialet.

I MIN FÖRSAMLING

SPA/HÄLSORESA PÄRNU TERVIS ESTLAND

1.11 - 7.11 529 €

BUSS-BÅT-HELPEPENSION
LÄKARBESÖK-
6 DAGARS BEHANDLINGSPAKET
(3 BEH. PER DAG)
RUTT: PARGAS-KIMITO-
EKENÄS O.S.V.

TERVIS HAR SERVICE ÄVEN PÅ SVENSKA

FRÅGA MERA PÅ
PARTOURS
0440 524911
partours@parnet.fi

Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry arrangerar en FPA finansierad

REHABILITERINGSKURS FÖR PERSONER MED PSYKISKA STÖRNINGAR

(lindrig eller medelsvår depression)
9.11.2015 - 26.8.2016 (3 x 5 dagar)

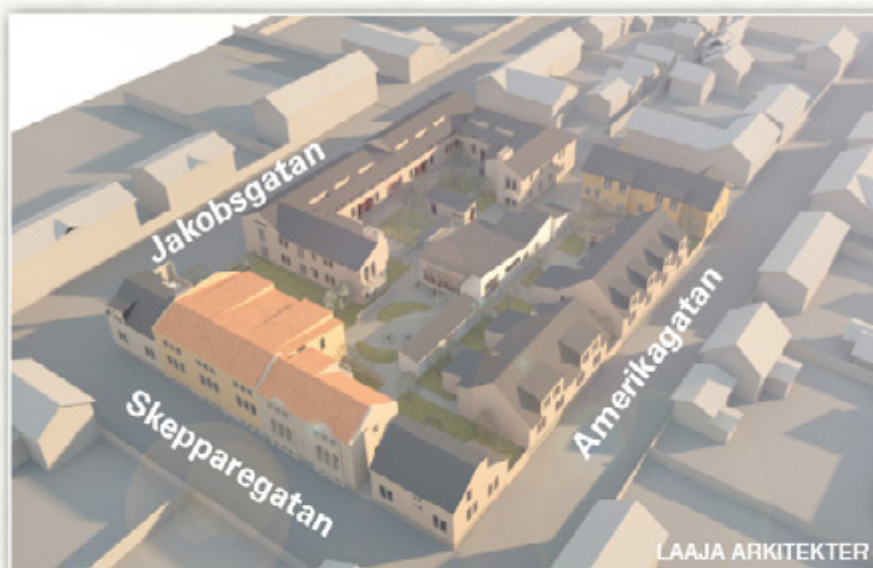
INTERNATREHABILITERINGSKURS nr 56116

för att stöda arbets- och funktionsförmågan samt psykiskt välbefinnande i Kangasala, på Kuntoutumiskeskus Apila

Information och broschyrer: tfn. 03 222 6755
toimisto@pirkanmaan-ihmissuhdetyo.fi
www.pirkanmaan-ihmissuhdetyo.fi
Yliopistonkatu 60 A, 33100 Tammerfors

SKATAGARDEN

Modernt boende i en trygg och trivsamt miljö i Skata

Skatagarden består av drygt 40 lägenheter och byggs i typisk Skataarkitektur. Byggarbetet uppskattas påbörjas i slutet av året och bostäderna färdigställs under år 2016. Storleken på bostäderna varierar från 32 m² upp till ca 150 m², och kan anpassas genom att slå ihop flera mindre lägenheter till en större.

I kvarteret byggs också en gårdsbyggnad som innehåller bastuutrymmen, en spa-avdelning, ett gym samt ett samlingsrum för egna tillställningar. Under kvarteret finns parkeringsgarage med direkt tillgång till bostäderna via hissar.

Välkommen att reservera ditt nästa hem eller sommarbostad i Skatagarden!

Tag kontakt för mera information:
Kaj Fagerholm 044 4494 200
kaj.fagerholm@kgfagerholm.com

EN STARK BERÄTTELSE OM DRÖMMAR, MOD OCH ANNORLUNDASKAP.

DEN BESYNNERLIGA HÄNDELSEN MED HUNDEN OM NATTEN

STORA SCENEN

SPELPERIOD: 11.9-17.10.2015

av Mark Haddon - Simon Stephens

FÖRESTÄLLNINGARNA TEXTAS TILL SVENSKA & FINSKA 26.9 - 17.10

WASA TEATERS BILJETTAKASSA
Sandögatan 7, 06-3209330
öppen må-lö kl 12-14.30 & 15-17
WWW.NETTICKET.FI
WWW.WASATEATER.FI

INKAST FREDRIK PORTIN

Det pinsamma landet?

DETTA ÅR har tårt på alla spår av nationalistisk anda jag haft. Jag har under året förfärats i större utsträckning än tidigare när jag tagit del av inrikesnyheterna. Finlands politik tycks ha tagit en absurd vändning och övertagits av en samling populisterna och ideologer vars syften jag är rädd att ska ruinera folksjälen.

När min familj hade gäster från Sverige i somras ville de gärna diskutera Finlands nuvarande politik bland annat gällande flyktingar, bistånd och välfärdssatsningar. De var förundrade över den väg Finland valt och jag kunde inte göra annat än erkänna att Finlands politik för tillfället är allt annat än förträfflig. Framför allt upplevde jag att jag var tvungen att skämmas för hela Finlands del eftersom jag upplevde att mitt land blivit pinsamt.

Den politik som Finland har gått in för skulle egentligen inte behöva vara så farlig, eftersom man i en demokrati alltid kan ersätta den politik som förs. Men politiken har blivit en källa till oerhörd ångest och sorg för mig eftersom folket verkar acceptera den riktning politikerna tagit (i alla fall om man ser till vissa gallupundersökningar). Jag ser inga revolter på gatan, i stället upplever jag att folket nickar instämmande.

EN KÄNSLA av pessimism inför framtiden har därför legat över mig under våren. Men den tyngden lättade aningen under sommaren.

Efter att riksdagsledamot Olli Immonen i somras gjorde sitt nu ökända uttalande mot mångkulturalism väcktes äntligen många finländare ur sin politiska slummer. Vi har en dröm-kampanjen samlade som en följd av uttalandet tusentals människor som protesterade mot den populistiska och ideologiska grund som Immonens uttalande baserar sig på.

Jag och min familj tog del i protesterna som hölls på Åbo torg i början av augusti och när jag stod på torget tillsammans med drygt 1 000 bröder och systrar försvann en stor del av min pessimism. Tillsammans utgjorde vi i den stunden en gemensam kropp med en politik som var ett alternativ till den etablerade. Vi synliggjorde ett Finland som välkomnar främlingen – ett Finland jag kan vara stolt över.

På samma gång påminde demonstrationen mig om hur viktig kyrkan kan vara. Precis som på Åbo torg förmår även kyrkan skapa sådana utrymmen där en alternativ politik framhålls. Framför allt när kristna samlas för att fira nattvard tillsammans kan de manifesteras en politik som inte innefattar främlingsfientlighet, en övertro på marknaden eller förkastandet av de minsta bland oss. Kyrkan kan sålunda när hon är som bäst synliggöra en politik som utmanar landets pinsamheter.

Fredrik Portin är präst som försöker bli teolog.

ÅLAND BESLUTFATTANDE

Viktigt med opartisk behandling

Det torde vara drygt tre år sedan domkapitlet i Borgå stift gav tummen ner för ett initiativ där huvudtanken var att lösgöra det åländska prostriet i relation till det övriga stiftet och framför allt domkapitlet, och verka för en mer självständig kyrka på Åland. Den sakliga motivering som gavs torde mer än väl gälla än i dag. Inget prostriet inom stiftet innehåller ensam de juridiska, förvaltningsmässiga eller ekonomiska förutsättningarna för att verka självständigt i relation till stiftet.

I stort sett samma personer som stod bakom de så kallade Jomalateserna har fortsatt sin mission för att verka för en sammanslagning av församlingar på norra Åland. Tankemönstret är tydligt, lyckas man inte ta åt sig hela kakan med en gång så försöker man äta upp den bit för bit. De berörda församlingarna är Saltvik, Brändö-Kumlinge, Sund-Vårdö samt Finström-Geta. Av dessa torde Saltvik vara den

da församlingen som kan tillskrivas en mycket god ekonomi, förutom en välskött administration. Medveten om detta har Saltvik även motsatt sig en kommande sammanslagning med de andra församlingarna. Men anar att i en dylik framtid skulle församlingen hamna ekonomiskt bära upp de övriga. Initiativet har framskridit så långt att domkapitlet i höst ska ta ställning till den utredning som gjorts och till om en sammanslagning ska förordas. Beslutet bör sedan fastställas och stadfästas av Kyrkostyrelsen.

Den vanliga församlingsmedlemmen har vad jag vet varken haft möjlighet eller tillfälle att uttala sig. Det synes mig som en osund utveckling då stora frågor som utnämning till tjänst eller eventuella sammanslagningar endast diskuteras med ett genom sällsamt tillsatt förtroendeorgan, medan den vanliga församlingsmedlemmen helt lämnas utanför.

Lördagen den 15 augusti ingick i Ålandstidningen en artikel under rubriken "Nu skall kyrkan bli mera självstyrd". Förutom den talande rubriken sägs vidare att den arbetsgrupp som tillsatts, där mig verterligen endast en har anknytning till Saltviks församling, har som mål "att skapa en förändring inom det rådande systemet. En medelväg kunde vara ett minskat inflytande av domkapitlet och biskopen i Borgå stift och istället handha motsvarande kompetens på Åland".

Med perspektiv från min tid i Sverige men även under den tid jag bott och verkat på Åland kan man säga att historiens exempel avskräcker. När makten och beslutsfattandet delegeras till lokala enheter och organ öppnas samtidigt risken för ett fruktansvärt godtycke. Det var just för att motverka mygel, maktmissbruk och så kallad svägerpolitik som bland annat fackförbun-

den i tiden skapades. Med samma målsättning arbetar även de opartiska myndigheter som verkar både i riket och på Åland.

En av domkapitlets primära uppgifter är att värna om en rättvis och opartisk bedömning av de kyrkligt anställda när det gäller till exempel anställningsförhållanden.

Det skulle därför ankomma på domkapitlet att vid en kommande diskussion med den tillsatta arbetsgruppen vara mycket tydlig med vilket mandat det innehar, även framleds kommer att inneha, och även vid behov göra bruk av. Endast så kan garanteras att en kyrklig anställd även i framtiden, åtminstone i teorin, kan åberopa och även förvänta sig rättvis och opartisk behandling där dennes ärende ska behandlas av domkapitlet i Borgå stift.

PETER BLUMENTHAL
Mariehamn

LIVSFILOSOFI
TOPELIUS

Nattens reflektioner

Med anknytning till en gammal dikt av Zacharias Topelius: Då jag i nattens timmar kämpade med mitt ryggonda och funderade över livet tyckte jag mig komma på en ny livsfilosofi i tre delar.

1. Livet i den här världen är inte särskilt enkelt och det har jag sagt tusentals gånger. Det leder mina tankar till Topelius dikt: "Världen är så stor så stor, Lasse Lasse liten, större än du nånsin tror, Lasse Lasse liten."

2. För det andra vet vi just ingenting om framtiden. "Långt det är från öst till väst, Lasse Lasse liten. Borta bra men hemma bäst, Lasse Lasse liten."

3. Eftersom vi inte har stora möjligheter att förändra någonting blir ingenting bättre av att vi tycker det är svårt. "Där är varmt och där är kallt, Lasse Lasse liten. Men Guds råder överallt, Lasse Lasse liten."

RAFAEL EDSTRÖM, Oravais

KRISTINESTAD KYRKOHERDE

Grattis Gunilla!

Jag vill gratulera dig, Gunilla Teir, till din prästvigning och samtidigt beklaga att Kristinestads svenska församlings tf.kyrkoherde Lars Lövdahl i kraft av sin dubbelroll som kaplan (där han inte behöver samarbeta med kvinnliga präster) och kyrkoherde (där han borde göra det) inte låter dig predika i din hemförsamling.

Eftersom min syn på kvinnor som präster är diamentralt motsatt jämfört med Lövdahls upplever jag som församlingsmedlem Lövdahls beslut närmast som en örfil och ifrågasätter både det och hans makt att fatta beslut av det slaget.

Efter att ivrigt ha diskuterat argumenten mot kvinnliga präster med min mor, Sigrid Nikula – teologie doktor hc. – för mer än 50 år sedan är min ståndpunkt klar. Senare har den styrkts av vetenskapen om att de gammaltroende ortodoxa, som var beredda att

"Min uppfattning är att det har daltats tillräckligt med kvinnofientliga prästers samvetsproblem."

riskera sina liv för rätten att göra korstecken på det traditionella sättet, samtidigt insåg att den apostoliska successionen hade brutits i och med att den ortodoxa kyrkan i praktiken blev statskyrka och därför hela tiden har tillåtit kvinnor att predika i sina församlingar.

Min uppfattning är att det har daltats tillräckligt med kvinnofientliga prästers samvetsproblem och att det kristna kärleksbudet korrumpas ju längre detta pågår. Mina alternativ är

inte många eftersom jag inte kan göra så mycket annat än skriva ut mig ur kyrkan – någonting som jag inte vill. Borde jag kanske flytta till grannstaden Kaskö där man just har utnämnt en kvinna till tf. kyrkoherde!

I princip skulle jag aldrig ansluta mig till en organisation där åsikter av Lövdahls slag råder och för mig håller detta på att bli en allvarlig samvetskonflikt. Biskop Björn Vikströms fromma förhoppningar (Syd-Österbotten 1.9.2015) om att "saken kan ordna sig" räcker inte för mig så länge han inte kan eller vågar ifrågasätta Lars Lövdahls maktposition i situationer som denna.

Jag hoppas att det finns andra församlingsmedlemmar som delar min uppfattning och uttalat gärna vill se Gunilla Teir i predikstolen.

KARL HENRIK NIKULA
Kristinestad

OPINION INFORMATION

Skicka insändaren till:

Kyrkpressen/opinion
Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors
E-post: redaktionen@kyrkpressen.fi

Insändare måste förses med skribentens namn samt för redaktionens bruk även adress och telefonnummer. Anonyma inlägg accepteras endast i undantagsfall. Obs! Insändarnas längd är högst 1 200 tecken. Redaktionen förbehåller sig rätten att förkorta insändarna. Insänd text returneras inte.

JESUS FLYKTINGAR

"Förresten är jag som ateist mäktat trött på att hela tiden påminna vissa kristna om att 'vad skulle Jesus göra?'."

Marcus Rosenlund på Facebook på tal om Soini och flyktingar.

KRITIKERNS MOTHUGG

Soini pikar kyrkliga

Utrikesminister Timo Soinis blogg om att Finland ska gynna kristna och jezidier kritiserades i Helsingin Sanomat av Aaro Rytönen vid Kyrkans Utlandshjälp och biträdande direktor vid Finska

Missionssällskapet Rolf Steffansson. De anser att Soini rör ihop två frågor. "Med en kristen värdegrund måste vi hjälpa alla, oberoende av deras religion", sade Steffansson. Aaro Rytönen varnade för en polarisering i flyktingfrågan. I helgen publicerade Soini ett nytt blogg-

inlägg adresserat till de båda kyrkliga representanterna. Han pikar "kyrkherrarna" och beklagar ifall deras åsikter är organisationernas officiella. Soini vidhåller Isis folk-mord på kristna och jezidier, men undviker frågan om hur muslimska flyktingar ska behandlas.

Be för oss, det behövs!

Kyrkan i Venezuela står inför massiva utmaningar. Den politiska instabiliteten orsakar allt större kaos bland befolkningen.

TEXT: JOHAN MYRSKOG

– Venezuela har blivit livsfarligt för vem som helst, säger landets lutherska kyrkas president **Gerardo Hands**.

Han syftar på den ökade laglösheten som sprider sig som en löpeld på grund av det politiskt instabila läget.

– Drograffiken och människohandeln ökar, liksom även antalet mord och rån, det är ett totalt kaos, säger Hands.

För att konkret illustrera hur kaotisk oljelandet Venezuelas ekonomi egentligen är berättar Hands att man för samma pris som man köper en liter vatten kan köpa hundra liter bensin.

– Ren idioti. Och var är maten som vi skulle behöva i butikerna? Till och med maten man får i gatustånden är dyr.

Goda värderingar lider

Gerardo Hands bor i staden Valencia tillsammans med sin familj. I Valencia arbetar han i en lokal församling med fem anställda som har ett stort ansvar.

– Det stora problemet är att värderingarna i samhället hela tiden förändras till det sämre. Rättvisa, solidaritet och jämlikhet försvinner allt mer. Om ett människoliv inte är värt något, så vad är i så fall värt något?

GERARDO HANDS är bekymrad över utvecklingen i Venezuela. Landet är i kaos och om inte det politiska läget stabiliseras kommer kriminaliteten bara att öka.
FOTO: JOANNA LINDÉN-MONTES

Hands är inte särskilt hoppfull gällande framtiden.

– Det börjar redan i tidig ålder eftersom familjerna blir mer splittrade. Föräldrarna skjuter ansvaret för sina barn över till hemhjälpen eller rent av bara till datorn.

Men i många fall har föräldrarna inget val.

– Många föräldrar måste jobba så mycket för att tjäna ihop tillräckligt med pengar för att försörja familjen. En minimilön rör sig kring femton dollar i månaden, även om valutakurserna är mycket svåra att hålla koll på, säger Gerardo Hands.

Enligt honom står kyrkan inför en massiv uppgift då det gäller att ta hand om alla behövande människor.

– Kyrkans viktigaste uppgift är att stöda familjer både utanför och i församlingen, så att dessa håller ihop.

Kyrkan har också en viktig uppgift i att förmedla hopp i ett land där det råder stor meningslöshet.

– Det ökade våldet är också rotat i att folk inte längre bryr sig. För att det inte finns något hopp om en ljus framtid, säger Hands.

Kyrkan gör skillnad

Den lutherska församlingen i Valencia har ett barnhem, Casa Hogar, som bland annat finländska missionärer var med om att starta för drygt tjugo år sedan.

Barnhemmet tar i första hand emot hemlösa barn men har i allt högre grad fått börja ta emot barn som kommer från våldsamma, alkoholiserade hem.

Barnhemmet har för många betytt en ny start och en möjlighet till ett bättre liv.

LUTHERANER I VENEZUELA

• Venezuelas evangelisk-lutherska kyrka föddes år 1985 som en självständig, mångspråkig kyrka.

• Många församlingsmedlemmar kommer från små etniska grupper och har invandrarbakgrund.

• Kyrkan har idag sex församlingar och fem präster, varav en del arbetar deltid.

• Kyrkan har ett par tusen medlemmar.

– För några år sedan började en pojke dyka upp hos oss. Nästan varje dag hade han nya blåmärken. Församlingen och socialmyndigheterna kom överens med mamman om att hon inte var kapabel att ta hand om pojken, så han fick flytta till Casa Hogar, säger Hands.

I dag är han 15 år med god social kompetens och har goda betyg i skolan.

– De barnhemsbarn som bodde i Casa Hogar för tjugo år sedan har nu stabila liv och det roliga är att många kommer tillbaka för att hjälpa till och stöda den nya generation av barn som nu bor där.

Gerardo Hands är på besök i Finland för att träffa representanter för Finska Missionssällskapet. Han betonar flera gånger att det betyder mycket för den lutherska kyrkan i Venezuela att veta att den är en del av något större.

– Det är väldigt uppmuntrande att veta att det finns människor som vill höra hur vi har det och bryr sig om oss.

– Be gärna för oss, det behövs verkligen!

Stora Rune fick besök i cellen av pastorn, som förklarade sig villig att hjälpa Rune efter frigivningen. – Det var snällt pastorn, men jag arbetar helst ensam i fortsättningen också!

kuriren

–tidningen för Dig!

Prenumerera på den populära finlandssvenska veckotidningen Kuriren. Inspirerande och trevlig läsning för hela familjen direkt hem i din brevlåda!

JA TACK!

- JAG VILL PRENUMERERA PÅ KURIREN
- för resten av år 2015 och hela året 2016 för 84 € (inom Norden)
- Tre (3) provnummer för endast 14,50 euro.
- Ett halvt år för endast 42 euro.

- JAG DELTAR I KURIRENS UTLOTNING AV FEM PRESENTKORT TILL NÅGON AV S-GRUPPENS BUTIKER.

SÄND KURIREN TILL:

NAMN
ADRESS
TEL.

SÄND RÄKNINGEN TILL:

NAMN
ADRESS
TEL.

Nej tack, jag vill inte prenumerera på Kuriren. Jag deltar endast i utlotningen av presentkort till någon av S-gruppens butiker. Jag returnerar beställnings- och utlotningsblanketten försedd med frimärke. Var snäll och stryk över den färdigtryckta adressen på kupongen och skriv: Kuriren, PB 12, 65101 VASA.

Kan sändas ofrånkerat inom Norden Kuriren betalar portot

kuriren

PB 12 SVARFÖRSÄNDELSE KOD 5005430 65103 VASA

VI LOTTAR UT Prenumerera och delta i utlotningen!
FEM PRESENTKORT

Nu har du möjlighet att vinna ett presentkort à 50 euro till någon av S-gruppens butiker. Skicka in kupongen senast 30.11.2015.

Erbjudandet gäller till 30.11.2015